

K-6561

56151

K-6270

ПЛУЖАНИН

М 9 М М М 2 1 1 1 1 5

ПЛУЖАНИ В ЧЕР. АРМІЇ (ТЕРЗБОРИ)

ЗЛІВА: П. УСЕНКО, КАПРОН, АН. ДИКИЙ, М. ГОРДІЄНКО

1926

118 а/х

1925-1927

6

Центральна Научна
Бібліотека України

З М І С Т

Без керовника (1).

П. Усенко — Жалібна дата (2—3).

Організація літтуру

В. Блакитний — Гартованцям (4—6); Ів. Сенченко — На нові рейки (7—8).

Теорія і літтехніка

Т. Степовий — Театральна умовність (9); Ів. Франко про історичну повість (9—10); В. Т. — Де-що до техніки драмписання (10—11).

Літпрактика

Д. Гуменна — Пастухи (12—13); Л. Симонівська — Лист (14—16); поезія Кириленка, Сайка, Саєнка (17); теми для студівправ (18).

Літдискусія

С. Пилипенко — Про панича Пшестшельського й про марксизм навиворіт (19—20); Т. Огневик — „Хвороба“ т. Югова з Одеси (21); Баришполець — „Європа і Просвіта“ (22); Т. Огневик — Плужани (22).

Наш побут

М. — Суд над Петром Панчем (23—24).

Хроніка

В. Ц. К. „Плуга“ (25—27); по філіях і літгуртках „Плуга“ (28—30); по Україні (30—31); по СРСР (31—32); за кордоном (32—33).

Критика й бібліографія

Ів. Сенченко — Літературні нотатки (П. Усенко) (34—35); відгуки на „Плужанин“ (35—37); рецензії на книги: В. Коряка, В. Поліщука, Кіно ч. 1 (38—39).

Почтова скринька

Відповіді редакції. Лист т. Йогансена. Об'яви (40—41).

В цьому числі 11 фотографій

В І Д Р Е Д А К Ц І Я :

1. Редакція залишає за собою право скорочувати статті й робити зміни редакційного характеру.
2. Рукописи мусять бути чітко написані (краще надруковані на машинці) на одній стороні аркуша.
3. Передрук матеріалу із „Плужанина“ дозволяється робити при умові точного позначення джерела.
4. „Плужанина“ в провінції можна набувати по філіях „Плуга“, в книгарнях та в уповноважених (див. список в ч. 4 та на обкладинці ч. 5). Редакція висилає по одержанні поштовим переказом чи дрібними марками в листі вартости. (Окреме число — 30 коп.)
5. Всі листування, замовлення, гроші посилати на адресу (точно!):

Харків, Пушкінська, 24. Редакція журналу „Плужанин“.

ПЛУЖАНИН

ОРГАН ЦЕНТРАЛЬНОГО КОМІТЕТУ СПІЛКИ СЕЛЯНСЬКИХ ПИСЬМЕННИКІВ „ПЛУГ“

№ 6

ГРУДЕНЬ 1925 РОКУ

№ 6

БЕЗ КЕРОВНИКА

Вас. Блакитний (Елаан)

(Помер 4/XII 1925)

Не сміємо ані на мить порівнювати тов. Блакитного з тов. Леніним, але є щось спільного в їхній долі. Організатор великої пролетарської партії встиг так її збудувати, що тяжка хвороба, коли взяла вождя із лав активу, не порушила єдності сотен тисяч ленінців. Спроба ревізувати ленінізм лишилася спробою. До лав компартії прийшли нові сотні тисяч свідомих робітників ширити й поглиблювати справу Великого Вчителя.

Вмер тов. Блакитний, організатор українських пролетарських письменників — праця безмірно менша від того, з чим проводимо ми паралель, але теж одна з маленьких ділянок загальнопролетарської справи.

Так само мало не цілий рік був він на порозі життя й смерті, поза активом, і так само надія, що він житиме, втримувала довгий час гартованців від розброду.

Та не встиг тов. Блакитний підперти свою організацію низовими резервами — і тому гартованський «троцькізм» (між іншим, спроба ревізувати ідеологічні позиції «Гарту» таки мають де що від справ-

дішнього троцькізму і в усякому разі одгонять ухилом від ленінської лінії в мистецтві) — ці спроби гартованського троцькізму стрясають пролетарське письменство в більшій мірі, ніж це могло бути в разі розвитку «Гарта» в «низах» його — в робітничих кварталах (це мусило бути, на нашу думку, «верхом» організації).

Але не на особах держиться історія, не на особах держиться й мистецький рух. Шляхом, наміченим тов. Блакитним, підуть десятки й сотні молодих українських пролетарських письменників, з по-між себе виділять нових організаторів, нових керівників. Масова культурно-творча мистецька організація на Україні повинна бути — й вона буде, що-б не робили вороги її. І пам'ять про тов. Блакитного не вмере серед членів тої організації, як і серед усіх, кому близька пролетарська культура.

ЖАЛІБНА ДАТА

Елан умер... Звістка коротка й сурова не приголомшила, а вразила... Боляче вразила, хоч ми знали, що давно вже тліє Василь Елан — Блакитний...

Літературна молодь рік як жила чуткою: Блакитний в Таганрозі, в Померках Блакитний, на Чернишевській — це в Харкові. Осінь як-раз прийшла. Поз'їздилися всі до столиці, чом-би не відвідати, не поговорити з товаришем Блакитним?

Та не можна.

Чорна хвороба стала на порозі, не пускає... Не можна нам — веселим переступити поріг той і побувати в юного такого товариша Блакитного.

Тільки бував іноді там наш «папаша» — тов. Пилипенко.

Прийде і скаже — хворий.

Коротко так — хворий.

І мусили звикати всі з цим трагічним словом — хворий.

А то чи з'їзд який літературний, молодь — як би це Блакитний!

Виступ де — коли-б Блакитний!

Організаційні зміни — що на це Блакитний?

І не те, що якась сліпа авторитарність, ні. Молодь завикла, що в центрі цих питань стояв завжди тов. Блакитний, юний Елан.

І за роки літературної роботи і революційної боротьби полюбили ми загартованого комунара, прекрасного масовика.

А за рік без Блакитного сумно було, все якось пішло не туди... Пам'ятаю, в той день, коли ми, група молоді, не погодившись з постановами з'їзду «Гарту» що до питань масової роботи та инш., опублікували свій вихід в «Комуністі», — з Таганрогу надійшла чутка — Блакитний помер. Щось невимовне стиснуло груди — смерть передчасна! Хтось казав — коли-б Блакитний, цього-б не було. Він умів нас збирати молодиків.

Чутка була невірною. Блакитний тоді не вмер. Весь час плекали ми надію: побачимось, зговоримось і знову — масовий літературний рух — база для пролетписьменника.

Та 4/XII, —

прийшов «папаша» і замість традиційного — хворий, — трагічне — помер.

Працювала студія поезики...

Помер Блакитний.

4/XII — 25.

... «Не уявляю, як ти тлієш»...

— Це про Василя Чумака брєніло ніжне, тичинівське, брєніло за кілька день до смерти Василя Елана.

Тліє Василь Елан — Блакитний, останній поет з першої фаланги поетів молота й серця, співців жовтневих повстань.

Ті загинули давно. Революційні роки довгі.

Цей вмер учора.

Але між ними багато спільного. Революція. Відданість. Молодість.

Так, молодість.

Кілька тижнів назад, ми — група літературної молоді — комольців обговорювали питання — хто наші літературні предтечі? Казали: Василь Чумак. Стиль його, патос, смерть навіть, така трагічна, — це-ж революція! Чарівний романтизм в крові реалізму. І до цього такий близький Василь Елан. Це-ж його нам читати — «Ударом зрушив комунар»; читати

ДАТА нам — «Бурями сійтеся, бурями» — Василя Чумака. Ми назвалися навіть «чумаківцями». Хтось із старших казав, — невдало. Може. Молодість.

визла. Немає ж Василя Блакитного, порадилися -б.

Елан — Немає товариша Блакитного і тільки знову бренть ніжне: «Не уявляєм, як ти тлієш».

003і, в Не можу я помиритися, що в жалібних числах газет таке невдале
к-раз кліше Блакитного в труні. Ну, хіба він такий старий! Правда, в його
орити борода. Вперше я бачу цю бороду, в його завше голене лице, і він між
нами, молодими, був часто молодшим за нас. Жартував. Так, тепер у
весе- нього борода і на лиці смерть, але губи по-давньому юні і «задержу-
Бла- ваті», казав колись тов. Пилипенко — це в дискусіях.

Ні, кліше невірне відбило Елана - Блакитного.

4 години ночі. Велика сесійна зала ВУЦВК'у. Людей нема. Червона домовина поета Блакитного.

І нас — чотири юнаки — почесна варта.

Тиша. Б'ють куранти.

Як ішли на зміну — хлопці жартували. Тов. Блакитний обов'язково жартував з нами, за роботою навіть. Коли-б підвівся засміявся-б перше.

Хтось казав, — Сосюра на варті не витрима, — почне читати якусь довгу-довгу поему, а Кожушний засне, впаде на постамент і солодко захропе. І з цього ми сміялись. Власне, уявляли, як-би сміявся і товариш Блакитний.

Але ні. Стали на варту і сум такий наліг.

Тиша. Сміх десь далеко-далеко від нас.

А мислі коловоротом. Кириленко стоїть збоку і згадав я його:

«...Я сьогодні поет і редактор,

А завтра з рушницею: раз...»

Напроти стоїть нерухомо Сосюра і згадується його «Червона Зима». — Власно — лунке:

... Далеко-далеко цокотять ешалони...

Я бачу — він вдивляється в лице померлого Елана і чита:

«...Удари молота і серця

І перебої і провал...

А перед зміною сам написав вірша —

... Той молот б'є, а серце стало,

Воно не б'ється з ним у такт,

Але над траурним провалом

Горить осяяна мета...

Тиша. Б'ють куранти. Йде зміна. Чотири з половиною години ночі.

І виступали ватажки революції, члени Уряду Робітничо-Селянського, представники IX з'їзду партії, говорили промови: — «поети змалюють його образ, ми розкажемо про його боротьбу»...

І в уяві знов тов. Блакитний і найдужче — його плечі, — він завжди ходив у светрі й кожанці. Та вже в домовині плечі революціонера Блакитного, вже не покладе на них ніколи партія обов'язків.

Понесли ми його на цвинтар авіаторів.

Хай шалений льот аеро співає непереможну пісню революції — то її творив поет - комунар.

Павло Усенко

ОРГАНІЗАЦІЯ ЛІТРУХУ

ГАРТОВАНЦЯМ

Товариші і друзі!

Думав було писати листа до пленуму ЦК «Гарту». Зважив певний підсумок попереднього періоду і знайшов головне: зріст організації, кристалізацію, майже тотожність наших думок з недавніми авторитетними рішеннями (ЦК РКП і КП(б)У), постановку питання про заглиблення техніки—культури паралельно з суспільною свідомістю, підготовку до атаки проти націоналістичних спроб куркульських осередків—і так зваживши—зі спокійним серцем одклав роботу до остаточної поправки (фізичної). Але ось доводиться писати з приводу «заминки» на пленумі ЦК «Гарту». Вибачте,—може писатиму без стилю, трохи не систематизовані думки, трохи гостро—щож зроблю?.. Доводиться в цей поворотний—краще «заминковий», переходовий час висловити свою думку (хоч уривками).

Так, товариші, цей момент—поворот, деякий злом переходового періоду. Перед вела література. За нею молодші парости (театр, кіно, музика, образотворче). Мали цілий ряд перемог: розбито стару націоналістичну «культуру».

Дальші перемоги—організаційні—це другі кроки. З'явилися, ростучи й міцнішаючи, нові творчі осередки. Зникають, зливаючись й реформуючись партизанські «червоні загони» культури. Іде в боротьбі одбор. Лишаються життєздатні.

Цей процес, і ці регулярні культурно-творчі загони, умовно санкціонуються партією. Процес іде, організації кристалізуються, забезпечуючи появу широких резервів. Організаційна робота майже усталена—треба ув'язати й удосконалити гнучкі форми. Одстають «культурні хвости». Але міцний авангард—підтягне «хвости».

Так, багато зроблено, усталено—але далі, коли нема виразного поступу вперед (хоч і лавіровкою, то або одкотимосся назад, або, тупцюючи на одному місці, розкладемося. Така діалектика. Навіть на такому далекому культурному фронті—діють і борються суспільні сили. І ясно, що на кожен період ми мусимо мати: 1) ув'язку із загальним, комуністичним фронтом, 2) математичний розрахунок перспектив і 3) стимульові (на кожен поворот і поворотик) конкретні провідні думки.

Який же маємо «поворотик» в «Гарті» й ближчому до нього оточенні? Ясно. Складніше життя. Вимога збільшена. Більша відповідальність. Треба більше гнучкості, ерудиції, озброєння наукового. Потрібні вже не тільки порив, не тільки охочекомонні воєнки (на фронті культури),

¹⁾ Примітка редакції. Пленум «Гарту» восени цього року відбувся без тов. Блакитного, що був прикутий тяжкою хворобою до ліжка. Але справами літературними, зокрема долею «Гарту», небіжчик живо цікавивсь до останніх днів. Друкуємо тут досі неопублікованого листа до гартованців без ніяких скорочень і змін, що визначає погляди тов. Блакитного на те, що зветься «організаційною кризою» в літературі й на те, якими ліками гадав він тую кризу загоїти. Безперечно—ці погляди мають далеко ширше, ніж для самих гартованців значіння й не згубили своєї вартості, як практичної поради, й досі. «Плуг» у своїй роботі робить теж «поворотик» згідно вирішень свого пленуму, і цей «поворотик» продиктований аналізом сучасного стану літератури, подібним до аналізу, що його зробив був тов. Блакитний.

але й переконані, вивчені, озброєні наукою майстрі—воїки. Инакше заплутає, засипле пилом, отруїть, розкладе сіра, гнила, ворожа стихія. Хто кого?

Побачимо. Тільки не наосліп, тільки не на манівці... Якого ж висновку треба було чекати від пленуму? Не треба просто повторювати те, що вивчено. Треба знайти—може не з «грандіозними дебатами» та «маніфестами» або що—основні конкретні «кнопки» та ричаги. Не в словах—все в роботі! Коли ні—буде заминка (мінімум), а то й розклад, розвал.

Отже три, на мою думку, основні проблеми, основні групи «ричагів»:

I. Матеріальна база

а) Забезпечення продукції, роботи (тарифи!), б) рятунок для вибитих з лав, фізично хворих бойців (у профсоюзі, особл. «Зап. Фонд»), в) забезпечення кваліфікації (наближені по роботі фахов. школи, інст. журналізму, інст. літератури, інститути муз., театр і т. п.). Утворення студій зі спец. сіткою бібліотек і т. п., д) оживлення й упланування видавництва, е) нарешті, важливе для центральних лабораторій—(для дослідчих кабінетів, для естради, трибуни, кімнати для обміну думками)—помешкання, помешкання й помешкання для «Гарту».

II. Удосконалення організаційних форм

а) Удосконалення роботи центр. осередку: розподіл функцій, усталення організ. форм (секторів, підсекторів), жива ув'язка між окремими частинами. б) Облік, одбор, критичний перегляд як самого живого матеріалу, так і продукції. в) Гнучкі форми «мобілізації мас»—забезпечення найкращих річиз для постійного припливу резервів (студії, гуртки, групи, кампанії, демонстративні виступи і т. ин.). г) Постійний обмін інформацією, думками, питаннями, відчит. листами, кореспонденціями і т. ин. д) Перегрупування, постійний перерозподіл сил між окремими галузями, постійна ув'язка (театралісти—читають письменницькі твори, письменники—роблять твори для театру, музики, художники—зв'язані з книгою і т. д.)—організуюча єдність складників, удосконалення техніки й поглиблення змісту!

Примітка. Уважність і обережність, гнучкість і ріжноманітність, без бюрократичного адміністрування, без спрощування, але без розпливчатости; без мітингової балаканини, але без богемсько-кабаретного «шукання творчости»...

III. Поглиблення виробничої й виховавчої роботи

а) Кампанії очистки від шкідливих ухилів в культурницьких колах: 1) ліквідація культ-неграмотности й комчванства у вигляді «напостовства» й «пролеткультизму»; 2) ліквідація «селозаторства» (просвітнянсько-вечорницьке «упрощенство»—примітивізм замість культури), 3) постійне викорінювання одрижок «витонченої» гнилої «культури», виплеканої заведеними до тупика класами (кабаретизм, джаз-бандизм, доведений до вершків абсурду—з одного боку, шовіністично-індивідуалістична «чумацька» помазана старими «ренесансами» хуторянська «культура»—з другого.

б) Поглиблена підготовка удосконаленої продукції: 1) збереження попередньої цінної «продукції», критичний перегляд сучасного й

попереднього; 2) обережне викривання й виправлення помилок, використання й товариське перевиховання неворожих радянському суспільству «фаховців» на полі культури; 3) як-найбільш — систематична наукова робота в особливих галузях (історія культури, вивчення чужих мов, студіювання методології роботи й окремих галузів мистецької техніки, стилів, шкіл і т. д.); максимальне втягування (не наказом) й обробка резервів культури, підготовка червоних ерудитів і організаторів — творців культури.

в) Нарешті, твориться одборка, повноцінна культ. продукція (книжка, театр, музика і т. д.): 1) критикою (дійсною марксівською!), одбором, 2) науковою підготовкою, 3) уздоровленням умов роботи.

Все це одночасно з приливом резервів і поширенням продукції — творить нову, масову, поглиблену культуру. Це буде на ближчий етап не феєрверковий бум — «ренесанс», але напевне буде ще кроком вперед, ще шаблем вище.

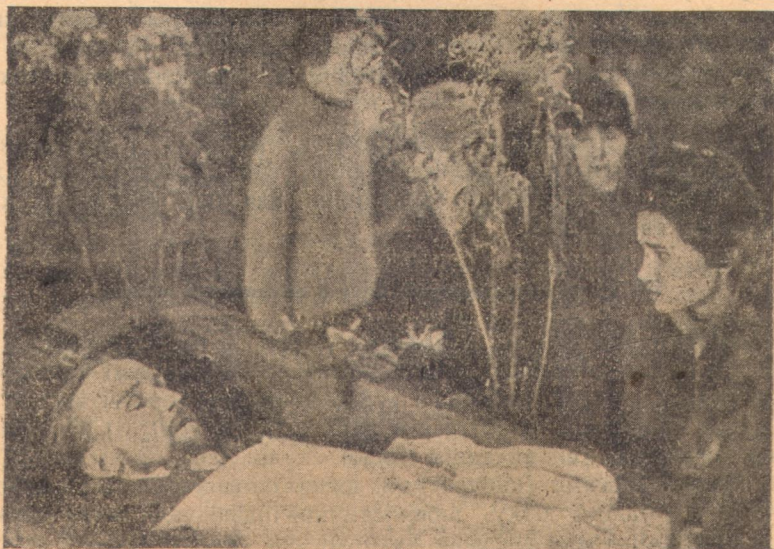
Так, стисло, може занадто стисло й узагальнено накреслено думки про вихід із «заминкового» періоду, переходу на рівні рейки, починаючи без занадто фальшиво-оптимістичного «відкриття сезону», але і без всякого тупика, безперспективності. І коли я, шукаючи в цьому листі причин, умов і перспектив роботи «Гарту» — хоч крихту корисного внесу в гартований колектив — відчую задоволення.

Р. С. Не дописав деяких деталей і аргументації своїх думок — що ж винен, ще не можу більше писати: забороняють поки що.

Тільки ще раз підкреслюю самоочевидне: творить журнал, організуйте помешкання, живий осередок думки, організуйте в пресі й на трибунах ряд кампаній. З цього починайте «сезон»! Все.

9/х 25

В. Блакитний

В. Блакитний у труні. Праворуч — його дружина

НА НОВІ РЕЙКИ

Коротенький екскурс в історію, назад на 2—3 роки, з математичною точністю може нам довести, що єдино можливою і найбільш раціональною формою плужанської роботи були вечірки, оті самі «вечорниці», «досвітки», що на них оце тепер «сомкнутим строем ополчились» всі і вся. Власне, коли хочете, «Плуг», принаймні, Харківська організація, виросла не з «понеділків», а з тісної студії політично-економічного характеру. Як відомо, в ті часи «формальні» сторони (теорія) творів менш за все турбували плужан; вся увага зверталась на їх ідеологічну витриманість: звідділь повстала необхідність зазнайомлення з тою обмеженою марксистською, в питаннях мистецтва, літературою, яка тоді була. Здебільшого ж студії точились навколо загальних питань, нового тоді для сільмолоти марксизму.

Отже робота йшла в дуже тісному і обмеженому колі перших членів нашої організації, робота була майже виключно виховавчого характеру в дусі постулатів відомого плужанського статуту та платформи. Про масову роботу тоді говорилось менш за все. «Плуг» обслуговував сам себе. Це був перший етап.

Другий етап почався з того моменту, коли помешкання на балконі колишньої церкви Юзєфовича зробилось тісним і свою роботу «Плуг» вимушений був перенести в одній єдиній кімнаті редакції газ. «Селянська Правда», яка теж, як виявилось уже через кілька тижнів, не могла вмістити всіх бажаючих працювати в плужанській студії. Я повторюю — «студії», бо початок свій славнозвісні «понеділки» почали з того моменту, коли «Плуг» механічно переніс свою роботу до Сельбуду. Це був другий етап і характеризується він, як і перший етап, надзвичайним підйомом так плужан, як і всієї аудиторії з одного боку, і надзвичайно слабим розвитком радянської художньої преси — з другого. Єдиним центром була «Сельправада», але ясно, що яко масова селянська газета, вона не могла стати ареною для витступів, не могли стати такою ареною і «Вісти» і «Шляхи мистецтва». Останні виходили раз-два на рік, були неприступні для плужан з їхньою мурашиною працею. Молодь задихалась. Цілком природньо, що віддушиною для неї стали оті прокламовані тепер, як «вечорниці» — понеділки. Що ж знаходила в наших понеділках аудиторія? Ясно, що перш за все і це безперечно — оту саме «духовну їжу», що її бракувало молодій радянській інтелігенції. І йшла вона сюди почути нове слово, обмінятися думками. Іншого способу робити це за відсутності преси у неї не було. Тодішні вечірки були, коли хочете, недрукованим плужанським журналом і до того, безумовно, цікавим. Не цуралися брати в ньому участь і таки письменники, як М. Хвильовий, П. Тичина, В. Поліщук, Меженко то-що. Це була тісна товариська спайка на ґрунті безжурналя, коли так можна сказати.

Далі почало закріплюватися економічне і міжнародне становище Радеспублік. Звільнившись війн, голоду, бандитизму, Республіка дістала змогу звернути більшу увагу і на культурне будівництво. З'явилась низка журналів, збільшилась кількість газет, поступово утворились інші трибуни, що почали перебирати на себе оті функції плужанських вечірок. Вечірки пережили себе, з радісних, живих необхідних для молодняка диспутів, вони повернулись на мляві, нуднуваті збори майже не зв'язаних між собою людей. В такому виді літвечірки повинні були вмерти — і вмерли.

Стан, що утворився в кінці 24 і на початку 25 р. можна характеризувати підвищенням художніх вимог читача і відносною відсталістю продуцента — плужанина (пересічно). Кажу відносно, бо «Плуг» ніколи не бу

чимсь однородним. Весь час він ріс і то в двох напрямках: кількостно і якісно. Коли старші плужани набрали відповідних знань, кваліфікації, умінь, то молодші, що весь час піднімались знизу, зрозуміло, лишилися позаді. Де хто з плужанських робітників зазначає, що різниці між теперішніми «низами» і плужанами 22 р. нема ніякої; звідціль і висновок такий, що їх методи роботи повинні бути такими, як методи роботи плужан 22 р. Ясно, що це не зовсім вірно. Безперечно, в цілому теперішні плужанські «низи» стали значно вищі, як плужани 22 р. Не можна припустити, щоб загалом, три роки напруженого росту республіки не відбилися на свідомості населення. Хіба теперішня якась Лубенська аудиторія те саме, що була в 22 р.? Ні. Як завгодно, а методи вечірок її не задовольняють. Вона (аудиторія) читає «Вісти», «Всесвіт», «Червоний Шлях», «Знання», Тичину, Сосюру і т. инш., слаба творчість місцевих плужан їх не задовольнить. Кинуту на село нового студентства, робфаківців, педкурсантів, учнів різних профшкіл — людей загалом із підвищеними літературними вимогами. Ще раз повторюємо, вимоги плужанської аудиторії перебільшили те, що можуть дати молоді плужани. Значить, треба крикнути на гвалт. Значить, треба за виразом М. Семенка наздоганяти сьогоднішній день. Що було на місці і гарним у 22 — 23 р. — тепер пережило себе. Безформенні вечірки тепер треба замінити спорадичними диспутами, демонстраціями і тоді, коли набереться матеріал безперечно цікавий для цілої громади, усунуть балаканину і воду зі студій і зробити з них дійсну школу, яка вела б до справжньої місцевої кваліфікації. Наші студії мусять бути двох типів: відкриті студії для всіх бажаючих, а поруч студії такі лабораторії, що провадили б точний учот своїм силам і своїм можливостям; минули вже часи, коли можна було до без перестану «растекатись думкою по дереву» і минули, або вірніше, минають часи доморослої кваліфікації. Поступ іде через школу, «Плуг» повинен поставити і утворити свою сувору школу, школу, що безперечно повинна бути авторитетною серед читача, який семивірними кроками йде вперед.

Ми категорично стверджуємо, що дотеперішні методи масової плужанської роботи і на периферії, як і в центрі пережили себе.¹⁾ Місцям треба оглянутись і пильно проаналізувати свою роботу. Це не задача позицій. Це підготовка сил для дальшого наступу. Віють надто несприятливі вітри. Міщанство і неп наступає з усіх боків цілим фронтом. Під гул революції, в затишних куточках попутницько-буржуазні кола набрали собі хоч якої «кваліфікації». Треба вибити у них з рук цю зброю. Виб'є її наша кваліфікація. 25 — 26 рік повинен бути роком початку глибокої кваліфікації «Плуга». От чому «Плугу» довелося піти на жертви за рахунок слабшої частини «Плуга». Перереєстрація членів «Плуга» одсікла цю частину, давши змогу «Плугу» виграти в якості. На «Плуг» дивились і дивляться ще й досі, як на перехідний підготовчий клас до «Гарту» чи куди инше. Нічого схожого: «Плуг» з цього боку цілком закінчена літературно-громадська організація, що обслуговує певні шари населення республіки. «Плуг» повинен прагнути до вищої кваліфікації всього свого складу, до загартування, вирівнюючись на могутню Марко-Ленінську науку. Шляхом науки і кваліфікації ми повинні не тільки зміцнити заняті позиції, а й пробитись далі, на ті нові позиції, що їх без упину буде ставити і ставить перед нами життя.

І. Сенченко

¹⁾ Постанова в цій справі Пленума ЦК «Плуга» (див. ч. 4), говорить трохи инакше; методи роботи (в тому числі влаштування літвечірок) треба пристосовувати відповідно місцевих умов. Може так трапитися, що десь треба перейти ті етапи, що їх в иншому місці давно перейшли.
Ред.

ТЕОРІЯ І ЛІТТЕХНІКА

ТЕАТРАЛЬНА УМОВНІСТЬ

Драматург — початкуючий і досвідчений — повинен пам'ятати, що театр — один з найяскравіших прикладів умовності мистецтва, тоб-то дійсність на кону виглядає зовсім не так, як у житті (коли-б вона була фотографією життя — довелось-б платити не акторам, а глядачам).

Переважній більшості п'єс, що їх надсилають до драмстуд «Плуга», хибує цієї умовності: плужанські п'єси надто старанно, надто детально, в рабський спосіб відбивають дійсність, — вони хорі на реалізм.

Тому вони не художні.

Де-хто може здивується: як так? Реалізм це здорова реакція на буржуазне мистецтво! А тут — на тобі: плюс уважається мінусом!

Проте, загальні твердження завжди однобокі, тому візьмемо приклад. Мейерхольд ставить комедію «Мандат».

Правда цієї п'єси лише в тому, що Радянська влада живе в дрібно-буржуазному оточенні. Щоб показати це оточення — зовсім не треба брати нудне, міщанське життя і витягати його на кін — досить вихопити окремі рисочки й втілити їх у відповідні типи.

Автор дав сюжет неймовірний з точки зору сучасності, але вдалий і реальний в умовах перших часів революції, особливо, коли розглядати комедію в цілому, її типи та сполучення правди з умовними художніми символами.

Глядач уже сам умовність п'єси зв'язує зі своїм власним досвідом.

Ці висновки стають яснішими, коли зв'язати їх з теоретичними висновками колективної рефлексології. Колектив глядачів характеризується з одного боку — єдиним типом своїх домінант — тоб-то найбільш збуджених центрів у головах його членів — а з другого — силою цих домінант, тоб-то, всі інші центри, зв'язані з іншими формами сприймання, майже цілком гальмуються — більше ніж у кожної ізолюваної особи. Тому на колектив усі умовні подразники діють сильніше, ніж на окрему особу, яка ставиться до них «критично», тоб-то, не дає їм стати домінантними. Вся фантастика згаданої п'єси, вся її нереальність оцінюється кожним із нас як нісенітниця саме через те, що окрема особа має «свою точку зору» — свій власний своєрідний тип домінант. Колектив навпаки — перестає критикувати, сприймає цю нісенітницю, як реальність і завдяки силі й несподіваності умовних подразників, яскравіше переживає казку-дійсність.

Т. Степовий

ІВ. ФРАНКО ПРО ІСТОРИЧНУ ПОВІСТЬ

Героїчні почії нашої революції безперечно породять цілу низку творів, що їх запишем під рубрику історичних повістей. З другого боку, події минулого далекого й не так далекого освітлюватимуться сучасними письменниками в новій, цим письменникам притаманній трактовці. Такі, прикладом, спроби С. Божка («Над колискою Запоріжжя»), Вол. Сосюри («Тарас Трясило»).

Повстає питання: як писати історичну повість. Гадаємо колись присвятити цьому спеціальну статтю, а зараз подаємо думку Ів. Франка

про характерні відзнаки історичної повісті, передруковуючи її з перекладу мови до збірки «З бурхливих літ» (Львів 1903 р. ст. VIII—IX).

... «Певна річ, історична повість — не історія, а повістяр, навіть коли він користується історичними документами і малює факти згідно з ними, не повинен таїти перед собою і перед публікою, він а ні на хвилю не перестає бути белетристом, «трувером», тобто, винахідником, по щасливому вислову середньовікових французів. Історичні документи, навіть хоч як пильно і щедро б використовував він, дають йому поодинокі риси до характеристики часу, бліді контури людей і подій. Те, що творить суть артистичного твору — індивідуальне життя, рух і тепло мусить автор надати їм сам. Певна річ, і історик має трохи аналогічне завдання, але лише аналогічне: він мусить із документів відгадати й відтворити перед читачем дух і характер часу, мусить віднайти поза тисячами дрібниць основну течію, поза відірваними явищами великий закон розвою, поза індивідуальними рисами — типове. Белетрист навпаки, ловить на літу самі явища, в вихрі історичних подій він хапається за індивідуальність, виторочуючи, мов червону нитку з різнобарвної тканини, і тільки на тій індивідуальності, мимохідь, немов рикошетом, показує великі історичні події, дає нам глядіти на них ніби через невеличке віконце. Його ціль тут як і всюди инде — мальовання людської душі в її поривах, пристрастях, змаганнях, тріумфах і упадках, і чим живіше він на данім історичнім тлі змалює своїх героїв власне як людей, а не як манекени в історичних костюмах, тим кращий і тривкіший буде його твір».

ДЕ-ЩО ДО ТЕХНІКИ ДРАМПИСАННЯ

З усіх галузів літмистецтва найважчою з'являється драматургія, бо, крім надбаного літературного хисту, драматургія потребує знання технічних умов, складної техніки драмписання. Скільки має різних комбінацій гра в шахи, так само багато комбінацій і в техніці драмписання.

Головну річ в драмтворіві відіграє зміст. А зміст залежить від самого автора, тоб-то, чи він візьме його з життя, з голого факту, чи сам надумає. Останнє коли-б не краще, бо звільняє автора від фотографування¹).

Коли найдено зміст, він вимагає, щоб його розробити, сконспектувати на папері, або в пам'яті, поділити на відповідне число актів, зважаючи, звичайно, на скільки саме актів. Проте, думати не доводиться, що чим менше актів, то й менше праці. Як раз навпаки бачимо.

Здебільшого буває, що автор складе конспекта, а потім і втік від нього, піде по-за ним. Тож виходить, що драмтвір треба продумати наскрізь, розробити головні деталі в голові, виносити його, щоб вже потім в процесі творчості йшли ніби то разом і поруч дві думки, щоб одна працювала над змістом, а друга, стежачи йшла вперед, розробляючи твір технічно.

Коли повістяр пише оповідання, він своїх дієвих осіб може перекинути в якусь там місцевість, з півдня на північ, за кордон, куди схоче, а

¹) В самій архи-реалістичнішій п'есі — правда змішана з вигадкою автора, бо в житті драматичні події розкидано всюди — задача автора зібрати їх до купи, з другого боку найфантастичніші твори будуються із того-ж матеріялу, що і реалістичні — з досвіду життя.

вже драматург мусить додержуватись трьох тісних рямців сцені, він зв'язаний актами, явами і особо умовним, так званим театральним часом.

Отже, коли зміст розроблений і поділений на акти, тоді вже самі по собі виникають і дієві особи, які в стосунках між собою, в своїх появленнях на сцену утворюють яви. Більше яв—більше руху, динаміки. Кількість яв залежить від конструкції умов того життя, яке малює драматург. Коли життя хатнє, сімейне, то виллється в небагато яв, життя-ж вуличне дає багато яв. Ще кількість яв може залежати від числа дієвих осіб. Але багато дієвих осіб не слід давати, хіба тільки, коли п'єсі потрібні масові сцени. Багато поодиноких дієвих осіб вже тільки хаотичність, зайвий баласт і утворить якийсь калейдоскоп.

Коли відповідно змісту драматург намітить дієвих осіб, він починає планувати над отим, як їх виводити на сцену, з кого починати і з чого. Оце і є найтяжчий момент, коли треба знайти першу нитку. В старих п'єсах це робилося просто—виходила дієва особа і балакала сама до себе, тоб-то інформувала глядачів про те, що вона хоче робити, куди хоче йти, кого любити і кого ненавидити. Це кумедний спосіб. Взагалі це ненормально і оджило свій час, коли дієві особи балакали самі до себе. Можливий і навіть часом необхідний буває момент, коли людина зможе забалакати на одинці, але це тільки момент і треба його використати вдало.

Зупинившись на тому, як знайти першу нитку для початку, треба з'ясувати, хоч може і відому всім річ, що кожний драмтвір складається з двох, чи там трьох інтригуючих груп, чи просто боротьби за що-б то не було і з чого-б не взялося, бо драмтвору без боротьби і інтриги не може бути. А коли твір побудований на боротьбі двох груп, чи поодиноких осіб, то звичайно і починається із завязки боротьби чи інтриги, чи там якогось болючого і пекучого домагання.

Візьмемо для прикладу одну з найкращих комедій Тобілевича «Мартин Боруля», в якій драматург з першого акорду виявляє болячку головної дієвої особи Борулі, що домагається дворянства.

— «Нате читайте... Читайте звідціля» — каже нервово Боруля повіреному, даючи йому папери з правами на дворянство. І ми бачимо з перших слів п'єси головну нитку, що йде через чотири дії. Так само дуже вдало розпочинається його п'єса «Безталанна».

Ми бачимо, що драмтвір будується на стосунках і боротьбі двох протилежних таборів з перемогою одного з двох, або на домаганні і фіналі того домагання.

Що до архітекτονіки — то загальний метод її складається з розподілу актів на відповідні етапи або стадії, які послугують логічному розвиненню драмтвору в цілому. Всіх стадій мається 5. А тому найлегшим способом для починаючого драматурга буде, коли він розпочне з поділу драмтвору на п'ять актів, а далі, ознайомившись практично з методом архітекτονіки, йому легше буде перейти на чотири, на три і на один акт. Найтяжчою працею з'являється писання одноактового драмтвору через те, що в невеличкій п'єсці доводиться додержуватись тих самих логічних стадій, що і в п'єсі на 5 актів, де є широкое поле для розгорнення загальної дії¹⁾.

В. Т.

¹⁾ Від редакції. Уміщаючи цю статтю, редакція мусить попередити своїх читачів, що з деякими думками авторовими вона не згодна, бо певна частина його порад і зауважень надто застарілі. Проте — це перша спроба практичного характеру, що все-ж допомогу драмописцям може дати. Редакція охоче умістить на сторінках журналу інші думки читачів, що з висновками тов. В. Т. не погодяться.

ЛІТПРАКТИКА

ПАСТУХИ

(Пейзаж)

Біля шляху корови пасли.

Вже третій день, як вітер дме з півночі й увесь порох здув на той бік, що паша. А по цей бік рілля.

— Одженімо трохи далі на степ, тож не буде на нас порох курити, — каже найменший, Микола.

— Гм, дурний! — Ось буде хто їхати, попросили-б закурить, — тягне кирпатий Васько!

Шлях широкий, битий... до Уманя шлях... А до Уманя тягнуть степи, що Херсонщиною пахнуть. Мальовані чорним та жовтим облогами розлягались в широчінь та в далечінь і замислились.

— Ходім, хлопці, картоплі нагромаємо, багаття розведемо.

Пішли.

Од села далеко, верстов чотирі, а тут хтось дурний посадив картоплю пастухам на поталу.

Остався малий Микола коло худоби та Васько. Васько забув набрати в коморі батькового тютюну, а сьогодні геть ніхто й не їде.

Васько дивився десь далеко й казав:

— Он як у Верхнячці завод, — наче папиросу добру курить і в небо дим пускає... Як я був у городі, то там багато таких комінів. Як загудуть! Ів-ва!

А Микола вийняв щось із кишені:

— А в мене диви, що є!

Якийсь шматочок паперу старанно складений цупко у Миколи в руках.

Васько кирпатий:

— Покажи!

— А ти видереш!

— Не видеру, у мене вдома багато!

А Микола:

— Е, в тебе такого нема! Диви, так, як ти розказуєш: коміни, коміни, і з усіх дим їде. А ось диви, люди коло машин, геть усі як у нас машиніст коло «пухкалки».

Васько трохи вмів читати й прочитав:

— «Ра-дьянсь-ке се-ло»... А де ти взяв?

— А знайшов! Якись їхали та згубили...

— Дурний, дай мені, — просить Васько.

— Бач, який хитрий!

— Дурний, я ось тобі прочитаю, що там пишуть!

А сам думає: «А й гарне-ж яке! Оцей Микола завше десь видере...

— Еге, ми вже з Тодором читали! Знаєш як?! Будуть геть скрізь такі коміни з машинами...

— Геть і в нас?

— А певно!

— Бре!... — аж роззявив рот Васько...

— Ну, їй-право! — запевняє Микола.

А Ванько-білоштанько з Тимком у великих постолах вже й ватру роздмухали там у степу, вже картоплю їдять, та й цих кличуть:

— А йдіть ви, кансамоли, картоплю їсти! Ай, добра!

Це кажуть «камсамоли», як добрі.

А як заведуться битись, то один до одного:

— Ти, банда кисла! А ну, попробуй, а ну, вдар!

Он по шляху якийсь парубок іде. Певно до Уманя. Як-би в нього попросити закурити...

— Дядьку! Дайте закурити! — Васько.

Парубок муркнув: «нема», а тоді:

— Закурити? Почекайте, як знайду, то й дам. А йди, на!

— Біжи, Миколо! — посилає Васько.

Побіг Микола та не добіг:

— Е, ви битимете!

Парубок:

— Та не битиму. Бери, як хоч!

Васько під'южує:

— Дурний, візьми! Вони не битимуть! — (А сам Васько боїться!).

І хочеться малому Миколі взяти ту цигарку (Васько й йому дав-би раз потягнути) і боїться.

Йде назад і все просить:

— Дайте, дядьку! Хоч киньте!

— Ні, тільки з рук візьми!

Йде бідний Микола, навшпинячки підходить, протягнув руку, а сам настроївся тікати, як дядько схоче бити.

Пощастило йому з цигаркою...

Як узяв з острахом, та як дременув назад! Аж курява за ним, як регіт парубка!

Пастухи з дорогою цигаркою побігли вискоком, до ватри, аж торби пометлялись.

Корови в просі паслися, а пастухи й позабули про них...

— А я, хлопці, в кансамол поступлю. Ось як перестану корову гонити... каже Васька-білоштанько.

— А ти-ж малий! Хіба тебе приймуть? — питає хтось.

— Ну, в юні піонери — погоджується Ванька.

Васько каже:

— Геть і я запишусь! Там здорово бога пугають! А наш батько хотять образи покидати, та мати не дають!

Малий Микола:

— Пху! А я-б навмисне! Взяв-би роззувся, та й чоботом ув образ! Побив-би, та й нема!

Навіть устав, показав як-би то він чобота скидав Як швиргонув ногою, то так попів і понесло вітром. Ого! Аби тільки батько не били.

Смашна в полі картопля, як мед! Навкруги вітер шмаляє, просто на Верхнячку, на комін дме. Тільки дим рівними клубами суне до неба.

— А й гарно-ж хлопці! — каже мовчазний Тимко, — дивіться, синіє далечинь під синім небом і в степу заводський комін. Комін тобі курить і степ...

— Му-гу! — тягне хтось, — скоро так срізь буде, в газеті пишуть...

Майбутні комсомольці змовкли. Ванька-білоштанько мріяв про червону краватку, яку він бачив у лєнінця. Васько-кирпатий бачив себе, як він голосно, на весь вигін каже палку промову. Тимко дивився на далеко-синю Верхнячку, а Микола моцюється коло якоїсь гіллячки.

Це думає молотка вистругати.

До Уманя степи — Херсонщиною пахнуть...

Докія Гуменна

Л И С Т

(Нарис із ВУЗівського життя)

I

Схилила задумано голову. Звисло кучеряве чорне волосся, запалене промінням літа. В руці біленький папер. В очах неспокій. Вони хутко знизують сірі незнайомі літери.

Перегортає потім конверта, дивиться на адресу — що таке? У зморшки складається чоло. І... раптом розуміє.

Тоді ще пильніше вдивляється в дрібні рядки.

Повз неї минають люди. Радісно світять загорілі обличчя.

Це завжди, коли студенти приїждять після перерви з дому: здоровіший вигляд, чепурніший, чистіший зодяг. Лунають дзвінко голоси. Електрикою молодощів заряджено повітря. Дівчина вдивляється в рухливі постаті.

— Петре, Петре! — гукає.

Він, високий, нахилився до неї.

— Петре, де ж ти взяв цього листа?

Поважні замислені рухи, поволі тягне слова:

— Приніс, Лено...

В нього спокій сірого вола. Вона — нетерплячий окріп.

Справді — хіба не можна сказати по людському, чому саме їй приніс і де взяв листа?

— Мг... приніс, бо для тебе. Ще літом помітив, а зараз у канцелярії бачу — ще лежить, ось і приніс...

Петро розводить руками. Очі закохані — чому сердитися? Та вона вже забула про нього. Нахилилась, почорніла смуга поміж бровами.

Раптом складає листа і зникає за білими дверима, де червоно сміється напис: ОСЕРЕДОК ЛКСМУ.

II

Ну й різноманітний триместр! Кого-кого тільки немає?

Солідна товста жінка, що має вже двоє дітей. Старий учитель (за ним стажу, мабуть, років із 20) приїхав до ВУЗ'у — вчитися. Двоє жвавих дівчаток. Купкою яскраві капелюшки. Старий студент довійськової проби. Шкіряні куртки, стрижене волосся. Напівдитячий сміх. Триместр невеликий та й всесоюзна виставка не бачила, мабуть, таких експонатів.

Під вікном двоє. Вони не сестри, але в обличчях щось схоже.

Розрізняються так: в одній рожевий капелюшок, у другої — жовтий. І ще різниця: в одній ніс гачком, у другої кирпиченький, решта — спільне.

— Треба посунути справу...

Але „жовта“ знизує плечима.

— Набридло! Розумієш — набридло!!!

Старечими вустами мимре лекцію професор. Але капелюшки забули про нього.

Краплинами гарячого шопоту обдають одна одну. „Рожева“, що в неї ніс гачком, рішучіша:

— Нехай набридло, мало ми думали минулої зими, мало загаяли часу, сил... Тепер що, хіба покинути? — аж образилась.

„Жовтій“ ніяково, „жовта“ ховає думку. Позіхає — нудно! Очима пробіга аудиторію, перестрибує старого професора, губиться в купці шкірянок.

— Мені батько грошей надішле, влаштуємо вечірку?

Хтось повернув електричний штепсель капелюшкових очей.
Запалали.

— Вечірку, вечірку!. Там і посунемо справу.

III

Сяє три електричних лампи. В цім сяйві тоне невелика кімната. Б'ється у вікна схвильоване повітря. Дзеркалом розляглася блискуча підлога. Кінчають вечерю.

„Капелюшки“ поздіймали свої капелюшки; тепер — кирпатенька і гачконоса. Переспівано вже газетні відомості. Дано оцінку гарантійній угоді. Словом кріпким прибите Локарно.

Біля кирпатенької Васько — комолець, веселий хлопчина.

Вона розповідає, як літом була на селі. Як в'язала у жнива. А сільський комсомол, а жінвідділ!.. Прочитала три лекції у сельбуді, виступала з докладами. Як багато роботи на селі, як партія зуміла оцінити момент...

Васько селюк, Васькові й вечірки не треба, аби за село балакати.

І „гачконосій“ набридли угоди. Слуха Володю. Про ВУЗ тасує він балачку.

— ВУЗ, ВУЗ — перебива раптом, — добре тобі, — ти комсомолець: я ось прагну робити, творити життя, а через те, що обличчя в мене може біле, мушу дивитися, як працюють інші, гнуться під вагою нагрузок і навіть сил своїх запропонувати не можу.

„Гачконоса“ хвилюється, розкрива наче криваву рану.

— а ось мене не приймуть до КСМ...

— Приймуть — запевняють хлопці. — Приймуть, блищить у Володькиних очах.

Петро в кутку сумує. Роздвоює думку: правда чи брешуть?..

Зникла „гостроноса“; виринула одразу з пляшками.

— Товариші, вип'ємо трохи! Товариші, за влучний кінець, бо ми з Лізою подали анкети до КСМ...

Котиться хвиля здивовання.

Чи в очах подвоїлось? Чи сумує в кутку Петро?

Лени немає.

IV

Змінились капелюшки на темні, нейтральні кепки.

Серйозніші здаються обличчя. Імена навіть згадати можна: гачконоса — Іванецька, друга — Ліза Корц.

Тепер в них якась громадська робота, якісь засідання, якісь справи. Допомогає Володька. Весь час біля них.

— Чому Лена Іванець до нас ворожа? — питає Іванецька.

— Задається. — констатує Корц.

А Василь скаржиться Петрові:

— Тільки дівчата такі заховані бувають.

Хто-б згадав, що вони такі ділові і... радянські дівчата.

— Не кажи гоп... а проте буває, — відповідаючи, шукає когось з блакитними очима Петро.

А Лена сердиться, бо ж не можна висувати на відповідальну роботу Іванецьку, або Корц.

— Це в тебе махаївські настрої, Іванець — кричить роздратований Володя. А в Лени думка гвіздком: треба прискорити розгляд анкет.

V

Шумить кімната. Хвилює повітря бджолиний гуд. Власних слів не чути. Це доки не розпочалось, коли розпочнеться — тоді тихо. Тоді слухають уважно. А в дебатах знову бурлить юнацька думка.

На повістці комсомольського осередку розгляд анкет. Балакають разом про двох.

Схожі анкети, як і дівчата самі схожі. Тільки в одній батько в „Ларьку“, в другій — завісоскладом.

На запитання відповідають сміливо, але думки в них якісь неяскові.

Володька за них сипле промову: вони і розвинені, і корисні, і витримані, як ті комсомолки, та лінію вести можуть... і кращих взагалі не буває...

Блідніша якось думка Васька Селюка, якась тихша, але прийняти можна.

Турбуються збори. Є за, є й проти. Тільки думка непевна.

Лена говорити не хоче:

— Єдине, що можу сказати — Іванецької прізвище на моє скидається і це їй не завжди на користь...

— Голосування вирішить, голосування!

Перепинив секретар, йому належить останнє слово.

— Товариші, послухайте ось малий документ.

Розгорнув папер, розпочав.

...„Сижу на селі... Нудьга! Сум! Уяви, ні одного інтелігентного обличчя, ні одного розумного слова. Померти можна. У місті кричать: „Лицем, лицем!..“ Побачили-б тільки, яке тут лице. Темрява, шахрайство, визиск. Невеселить мене думка про те, що виконано завдання — одержала другу рекомендацію. Не дуже важко, а смішного багато. Підбрала підходящого типа, посміхнулась пару разів... Готово! Між іншим знайшла в собі талант великої актриси Заходила вже в комсомол. Ти не уявляєш, який це грубий неприємний народ! До мене чомусь поставились вороже. Здається дивним, що ми схотіли наблизитись до них, бр... р... Вся моя істота протестує. Ні, треба покинути всі наші плани, треба зробити переоцінку. Що дасть нам комсомол? Ми помилялись, гадаючи — це єдиний шлях улаштуватися добре, „піти далеко“, як ти казала. Зайвий клопіт. А потім кожен дурень стане тобою керувати. Дивлюсь я на цих комсомольців і лякаюсь думки — ми, ми хочемо спуститися до них? Хіба ми знизились так?..

Дурневі потрібні організації, об'єднання, а розумний і сам проживе. Тому покиньмо цю справу, та наплюємо на їх „великий лєнінський комсомол“.

Було тихо.

— Це уривок листа до Іванецької від Лізи Корц, — кінчив секретар.

Було тихо.

Л. Симонівська

В ТАБОРІ

Я дивлюсь на рівні кіпариси,
На сади і парки голубі —
І встають рядки жахливих чисел:
Скільки їх промчало там у бій.
10.000 впало головою
За комуну, за Радянський Крим,
Та по трупах твердою ногою
Ми пройшли через огонь і дим.
І тепер, коли немає пана
І не чути громів і пожеж —
Ідуть зморені у Крим селяни,
Звідти їх ніхто не прожене.
У царському житимуть палаці,
Тут згадають тихо про село
І мозоляні від плуга пальці
Вже хрестом не ляжуть на чоло.
В серці Ленін і на стінці висить,
Хитрі очі світять, як рубін...
Я дивлюсь на мрійні кіпариси,
На сади і парки голубі.

Ів. Кириленко

Крим 1925 р.

Ів. Кириленко

ЛІВАДІЯ

Я сьогодні — поет і редактор,
Завтра — в таборі: „раз - два“!
Одбиватиму чітко такти,
А зі мною селянська братва.
Мені радісно буде над вечір,
Та хіба я радітиму сам?
Хоч рушницею й стомлені плечі, —
Та в наметах співа комнезам.

Зорі будуть світитись і гаснуть —
Зорям наших думок не спіймать:
У наметах говорим про гази,
Про Чичерина, Польщу, Китай.
І пригадую села далекі
І дитячі роки мої:
Там тепер у крицевому клекоті
Під Фор'зоном шумлять кураї.

Ів. Кириленко

ВЕРЕСЕНЬ

Втомленим спокоєм обрїй залито
Там, де колись красували жнива:
Баб'ячий вересень бабиним літом
Срібні мережки ланам вишива.
Плаче — гаптує й сміється — гаптує:
Брови шовкові сивіш та сивіш...
Скоро, ох, скоро кругом запанує
Мжиця — неряха, заплакана тиш!...
Славно, що зараз ось вбілені струни
Вересень віша на грифи гайв,
Грає вітрами, бо радість ще кліоне
В будні голками сліпучих огнів.

Хореше вчути, як цівками ллється
В душу, що спрагла, цілюща блакить:
Той, хто питва голубого нап'ється
Знає, що можна сторіччями жити...
Той, кому грали обвітрені струни,
Вміє у працю щоденну пірнуть...
Ех! колосітеся, Жовтневі вруна:
Жде весь лікнеп і Юпе і Сельбуд.
Жду я на працю, — а в серці розлило
Спокій і радість, жалка кропива.
Баб'ячий вересень бабиним літом
Білі подолки ланам вишива.

М. Сайко

НА ПОТЯЗИ

Привіт вам, знайомі поля!
Привіт вам, знайомі доріжки!
Огут я повстанцем гуляв
З одрізом на конях і пішки.
І ліс під блакиттю дріма,
Він бачив, він знає повстанця!
Він зо-зла проміння ламав
Червоне, на дріб'язки, вранці.

А ми виступали на бій
І тьохкало серце і міло...
І от на цім полі рябім
Я знову. Було... Прошуміло...
Країна моя спочиває,
Мій протяг вистукує, стука,
Впиваю жадібно, впиваю
Повітря зблакитнені звуки.

О. Савенко

ТЕМИ ДЛЯ СТУДІЙНИХ ВПРАВ

1. Чому твір Д. Гуменної названий „пейзажем“? Чи може він бути зав'язкою для оповідання? Найдіть у ньому „повтори“ (однакового змісту думки) й з'ясуйте навіщо їх уживає автор.

2. Чи можна назвати нарис Л. Симонівської „оповіданням з таємницею“, в чому ця „таємниця“ полягає і чи гаразд вона прихована, щоб несподіваною розв'язкою зацікавити читача?

3. Спробуйте нарис „Лист“ драматизувати на: а) три, б) на дві дії. Чи досить для цього в ньому динаміки, руху?

4. Порівняйте комсомольців з „Листа“ з комсомольцями новели Нефеліна (№ 4 „Плужанина“). Чи вірно автором змальовано окремі типи і чи не бракує чого, щоб їх можна було назвати „типами“, характерними постатями?

5. Одна чи дві новели Нефеліна вміщено в № 4 „Плужанина“ (Це запитання було пропущене в тому числі, бо не давалися там теми, а тим часом це викликало деякі непорозуміння). Коли там одна новела, так чим оригінальна її композиція, будова?

6. Розставте наголосну кожному з уміщених в цьому числі віршів, визначте їхній метр, найдіть помилки проти правильного чергування стоп. Підкресліть точні й неточні, повні й неповні рими, алітерації, асонанси (див. попередні чч. „Плужанина“ про це, або користуйтеся якоюсь поетикою, наприклад, Якубського, Загула, Гавеського.)

7. Укажіть моменти в цих поезіях, що визначають авторів, як радянських поетів і відрізняють їх від попередників.

8. Виберіть епитети (определення) в поезіях М. Сайка і О. Саєнка і оцініть їхню влучність. Вилучте з них шаблонні, звичайні і спробуйте на їхнє місце підставити якісь інші, нові (наприклад), замість Жалка кропива).

9. Так само виберіть епитети в поезіях Ів. Кириленка і поставте на їхнє місце якісь синоніми (того ж приблизно значіння слова). Приклад зморені селяни - стомлені селяни.

10. Позначте місця, де автори поезій грішать проти ефвонії (милословності), ставлячи, наприклад, підряд скільки голосівок чи шелестівок, що шкодить вільній вимові.

Київська філія „Плуга“

Сидять (зліва): Гуменна, Атаманюк, Щупак (голова), Ан. Лісовий, Качура.
Стоять (зліва): Корнійчук, Іванушкин, Нечаївська, Козорис, Верьовка, Лан.

ЛІТДИСКУСІЯ

ПРО ПАНИЧА ПШЕСТШЕЛЬСЬКОГО

Й ПРО МАРКСИЗМ НАВИВОРИТ :: ::

Є в Івана Франка повість „Гриць та панич“, а в тій повісті старий пан Пшестшельський навчає свого сінка: „Нема на світі такої дурниці, такої безглуздої справи, котра б не знайшла свого запального апостола і свого мученика. А такий один тягне за собою тисячі навіть не дурних і чесних людей. І дурниця робиться великою ідеєю, робиться безсмертною“.

До таких мучеників безглуздої ідеї ми зараховуємо М. Хвильового...

Знов про Хвильового! З одчаєм вигукне дехто з наших читачів і додасть: „Та годі бо вже вам склоку розводити, особисті рахунки на шпальтах громадських часописів облічувати“.

І помились той читач! Не в особистих рахунках справа, й не в склоці, а далеко глибше.— саме в тім, про що говорив пан Пшестшельський. Пише листи М. Хвильовий до молоді, проповідує цим вчення своє, присоглашає піти за ним, і збиває з пантелику — за Франком — „навіть не дурних і чесних людей“. Тим часом (тепер про це ми можемо говорити напевно) думки М. Хвильового що далі більше стають антиленінськими. В цьому біда й через це доводиться що раз знов і знов згадувати М. Хвильового й виявляти перед читачами його помилки. А в „Плужанині“ доводиться робити це ще й тому, що памфлетні постріли М. Хвильового скеровані не так персонально на мене, С. Пилипенка, як на „Плуг“ в цілому. Завдання новознайденого апостола не прикриті й ясне: зруйнувати „Плуг“, як літературно-громадську письменницьку організацію. Ми цього допустити не можемо, ми вважаємо такі заміри противними всьому курсу компартії і радвлди. Організація революційних селянських письменників у переходову добу повинна існувати, бо це корисно й потрібно пролетаріатові, корисно й потрібно соціалістичній революції. Тов. Хвильовий цього не розуміє — і тому ми з ним сперечаємося.

Зі свого боку М. Хвильовий поприкає мене (а читач далі побачить, що не мене, а весь „Плуг“ в цілому) — в „вульгарному марксизмі“. Водному із памфлетів „Проти течії“ (К. і П. № 45, М. Хвильовий запитує:

... Відкіля цей вульгарний марксизм? Він безперечно витікає з основної помилки лідера маоовізму...

— тов. Пилипенко вважає і без всяких застережень, що наше селянство є потенційний пролетаріат.

Хто із нас не чув від нього цієї формули! Скільки років подано було її на плужанських вечорницях! Якою чудовою симфонією звучала вона кілька років!...

Глузує т. Хвильовий та не з мене і не з „Плуга“, а з... т. Леніна.

Так, так, любі читачі, без ніякої демагогії — з тов. Леніна і взагалі з соціалізма. Приведемо на доказ паралель:

У платформі „Плуга“ читаємо;

§ 3. Селянство в процесі класової боротьби виявляє свою неоднорідність і окремими своїми частинами прилучається хто до буржуазії (куркульня, заможництво), хто до пролетаріату (незаможництво, сільсько-господарське найми-

У тов. Леніна (т. XVI, стор. 351—2. 1919) читаємо:

Соціалізм є знищення класів. Щоб знищити класи, треба, по-перше, скинути поміщиків і капіталістів. Цю частину задачі ми виконали, але це лише частина й до того не найважча.

цтво і, здебільшого, середняцтво). Останні групи називаємо ми революційним селянством.

§ 4. Природа селянина подвійна: він і трудовик, він і власник. Цим пояснюється міжкласове положення селянства і ота неусталеність в політичних симпатіях і нетривалість в часи горожанської війни з соціалістичними гаслами, — якості, що їм маємо про- тиставити свою свідомість.

§ 5. Культурно-економічний процес, не- сучи в село нові способи продукції, інтен- сифікацію і колективізацію сільського госпо- дарства, могутні машини, електрику та інші здобутки культури, — несе разом із тим за- чатки економічної революції на селі, що має село в цілому урбанізувати, індустріалізу- вати, а селян у перспективі цього процесу включити в єдину пролетарську сім'ю, як робітників землі.

§ 6. Таким чином, селянство є потенці- альний пролетаріят, місце його — на проти- буржуазному фронті, і гасла пролетаріату є гасла свідомого революційного. селянства.

Щоб знищити класи, треба, по- перше, знищити різницю між робіт- ником і селянином, зробити всіх робітниками. Цього не можна зро- бити одразу. Це задача куди важча й, з неос- бовності, довга. Це задача, що її не можна розв'язати, скинувши якусь класу. Її можна розв'язати тільки організаційною перебудовою всього громадського господарства, пере- ходом від поодинокого окремішнього дрібного товарного господарства до громадського великого господарювання. Такий перехід можна тільки загальмувати й утруднити по- кривними й необережними адміністративними і законодавчими заходами. Прискорити цей перехід можна тільки такою допомогою селян- ству, що давала б йому змогу у величез- них розмірах поліпшити всю хліборобську техніку, перебудувати її поспіль.

Щоб розв'язати другу, найважчу частину задачі, пролетаріят, переможець буржуазії, повинен невідступно держатися такої основ- ної лінії своєї політики що до селянства: пролетаріят повинен розділяти, розмежову- вати селянина: трудячого від селянина- власника, селянина робітника від селянина- торговця, селянина-трудівника від селянина- спекулянта.

У цьому розмежуванні вся суть со- ціалізму.

От цієї суті соціалізму, на превеликий жаль, тов. Хвильовий, як бачимо, не розуміє, і з нашого бажання знищити різницю між пролетарі- ятом і селянством глузує, кажучи:

... Діалектика є революційний нерв марксизму і в той же час логіка проти- річ. „Все тече“ — як казав древній філософ Геракліт...

Цим хоче тов. Хвильовий сказати, що наші твердження про май- бутнє селянства як потенціального пролетаріата в умовах непа уже зга- дувати не можна.

Все тече... в голові в тов. Хвильового, а з тим усім і... віра в соціалізм.

Коли-ж гадає він, що наведені цитати тов. Леніна застарілі, що компартія тепер держиться якоїсь іншої лінії і вже не дбає з селян колись робітників зробити, хай прочитає він доповідь т. Бухаріна на зборах активних робітників московської організації 17-го квітня ц. р. („Правда“ — 24 квітня 1915 р.) — „Новые задачи в области нашей крестьянской политики“. Наприкінці цієї доповіді читаємо:

... Паралельно з загальним господарчим ростом зпочатку буде ріст госпо- дарчих різниць, а потім, навпаки, господарство середняцьке і бідняцьке наближа- тиметься до рівня заможного господарства. Зрештою ми досягнемо і такого ще вищого ступня, коли селянство щезатиме як особлива класа по відношенню до пролетаріату. Ось що треба мати на оці, як перспек- тиву, що дуже далеко, але все таки стоїть перед нами...

Такі-ж цитати (було-б місце!) навели-б ми з усіх сучасних керов- ників компартії (тт. Сталіна, Зінов'єва і ин).

Це єдино можлива марксистська перспектива і з павперизацією змішувати її не можна.

Цю перспективу ми бачимо й хочемо до неї наблизитися, а тов. Хвиль- овий називає це... „вульгарним марксизмом“. Ми зі свого боку вва- жаємо його думки марксизмом навиворіт і рекомендуємо не брати при- клади з панича Пшестшельського.

С. Пилипенко

„ХВОРОБА“ Т. ЮГОВА З ОДЕСИ

Заходами Культкомісії Одеського Медичного Інституту було влаштовано вечір-диспут, що мав на меті розглянути шляхи розвитку пролетарської літератури та визначити ролі сучасних літературних угруповань в її творенні. Звичайно, літературна молодь думала, що з такого диспуту можна винести багато дечого й ринула на диспут. Але замість вичерпання основних моментів розвитку літератури, молодь почула смертельний вирок цій літературі. Основними тезами виступу доповідача т. Югова було: 1. «Більше року з тривогою дивлюся я в туман пролетарської літератури і бачу, що її нема. Т. Троцький сказав вірно в своїй книзі — «Література і Революція»: «Пролетарской литературы в переходовый период нет и не может быть».

І т. Югов підтверджує, що зараз існує тільки безлюддя, пустиня і мрак.

2. Сучасні пролетарські письменники й поети реальних художніх типів в літературі дати не можуть, бо в них — «отсутствует подсознательная часть». Вони безсилі, й їхня сучасна творчість є не що інше — як «бой барабанщиков».

3. «Пролетаріят яко класа — являє з себе предмет політичної економії, а художня література предметом політичної економії бути не може, ось чому пролетаріят зараз не в змозі створити своєї літератури».

4. Коли переглянути хід та розвиток буржуазної літератури, можна констатувати, що буржуазія створила свою літературу з еластичною художньою оправкою тільки на «закате свого існування». Яскравим прикладом цього, за думкою тов. Югова, може послужити Пушкінська доба. Російське дворянство, бачучи свою загибель, дало Пушкіна — геніального поета. Потім Тургенів, Толстой. Хіба ж можна порівняти якого небудь сучасного пролетарського поета з Толстим?! Значить, пролетаріят створить свою художню літературу тільки на... «своєм закаті». Коли пролетаріят, як класа, буде загибати, ось тоді то з'являться «гениальные писатели» і добу пролетарської диктатури відіб'ють барвами художніх образів і створять свою літературу, що й буде носити ім'я «пролетарської». А зараз... пустиня, безлюддя і мрак!..

З таким одчаєм вигукував т. Югов на інститутських підмостках. Що ж на це сказати? — Цитати говорять самі за себе. Полемізувати не доводиться.

Дивиться тов. Югов в туман пролетарської літератури і не бачить «подсознательной части» пролетаріята.

Ніхто не винуватий, що у т. Югова такі очі. Порадимо йому підшукати відповідних ліків, — коли не в СРСР, то десь подалі, бо хвороба т. Югова серйозна, можна сказати — хронічна, раз ось уже 8 років він слабує на очі й... голову.

Т. Огневик

Нові мистецькі цінності повинні творитися не для вжитку самих митців, не для вузьких пануючих верств суспільства, а бути корисними, поживними для широких робітничих і селянських мас. Оджекорисність, утилітаризм, мистецтво — як засіб розвитку суспільної свідомості, поліпшення суспільного ладу. Знову ж таки нагадуємо, що це не значить конче підроблення під рівень найвідсталішого культурно члена трудящого громадянства, не значить спрощення, зниження, примітивізації техніки.

„ЕВРОПА“ І „ПРОСВІТА“

По великих трактах, по глухих дорогах
Чути, — скриплять ярма, торохтять вози:
То селяк уперто „прьоть“ до Хвильового:
— Драстуйте, маестро! Боже поможи!
Ви хоть і сердитий, а ми до вас в гості:
Є новели, вірші, єсть і „романи“...
Ось вам про бандитів, ось про шели-
хвостів...

(Ну - ж і розписали сук - киних синів!).
А оце про славу Вишенську комуна
Ось про колективи, про „капаратив“...
Це октави - вірші: „Голуба трибуна --
Голубе майбутнє голубих степів“...

— „Звідкіля ви хлопці?“ — запитав ма-
естро.

— „Я — із Кобеляка. Я — з Прилук... —
З Ромен...“

— Я — із Гуляй-Поля, де казався Нестор...

— Я — із Сонгороддя... А я — із Лу-
бень“...

Усміхнувся маестро: — „рано ще, просвіто!..
„Колбасой катись“ в задрипанки назад:
Примітивні співи про зелене жито,
Не вам турбуватись про комуни сад...“

Єсть у нас Йогансен. Єсть у нас Тичина
Всім також відомо, що я — Хвильовий
Ні... Задарма преться в місто сірячів
Ми без неї знайдем шлях у світ новий
Воликів напійте та підмажте мажі
І без пересадки — в тихі хуторі...
На постелі з віршів в „власнім екіпажі“
Солодко сномарте про осокові!

Бо не вас гукає революцій вітер, —
Не до вас (ви сирі!) пахоці несе!..
Поганяй „обратно“, „вумная“ просвіта
До сільрад в лікнепи сумовитих сел!
Кинь мистецькі справи: азбуки у руки!
Не будуй!.. Не можна... Сядь і „сп-
глядай“...

Як у творчих болях, у незнаних муках
Пише олімпієць про майбутній рай!..
Твій талан: варитись завжди в власній
соці

Для часів прийдешніх утворити гнів
Отоді не будеш сіллю в моїм оці!
Отоді встругну вам пам'ятник живий!..

Посміхнулись хлопці, — вдарили об поле
— Будь здоров, маестро! Боже поможи
... і помандрували у зелене поле,
Лиш тріщать занози, лиш скриплять вози...

Баришполець

ПЛУЖАНИ

Лиш вечером заб'є осінній гул ударів,
І блисками протне туманно - сизий день,
З яким завзяттям ми у громах грохотливих
Поезії новій фундаменти кладем.
Хоч нас і у боях докорами вітають
І глуздами в шляхи зазорені б'ють,

Але - ж бо творчих дум, що реготом проняті,
Із колій життєвих гранати не знесуть.
В нас сила клекотить незтримним громадаром,
В нас сила як вогонь уквітчує чоло;

Дивіться - ж, як шумить могутніми скарбами
У далях золотих радянське село.

Так хтож - бо сміє тут базікати, що ми кволі,
Що серце в нас - плужан зочумлено пусте,

Що полум'ям борні в забруднені простори
Воно не цокотить, не дзвоне й не гуде!?

Ми знаємо й самі, що в рокоті стіхійнім

Зі славою ківші не нам - плужанам пий,

Але - на гранях бур грядущих з вир історії
Ми перші почали із молотом творить.

Т. Огневик

НАШ ПОБУТ

СУД НАД ПЕТРОМ ПАНЧЕМ

По Миргороду розійшлася чутка, що переїздом у Київ прибуває П. Панч, і маленька заля ледве вмістила в собі понад 250 душ. Прийшла переважно молодь: студенти-кераміки, учні профшкіл та педшкіл, а також комсомольці і члени профспілок.

— Хто прокурор?

— Хто захищатиме?

— За віщо його судять?

Такі питання то тут, то там, як бублики на воді.

Аж ось суд розпочато. Склад президії суду виборний. Обрано тут же: Слуцький (голова), Банвер і Доленко (члени), Баршевський (секретар).

Від бюро Миргород. філії «Плуга» починають зачитувати акт обвинувачення. В залі тихо...

«... П. Панч віддається під суд за оповідання «Мишачі нори», що має упадочний песимістичний характер, по ідеології не відповідає засадам «Плуга» і є твором дезорганізуючим».

За цим зачитується саме оповідання. Уважна тиша порушається подекуди зауваженнями присутніх про ту, чи іншу дієву особу. Ось скінчене читання.

Починається допит свідків. Свідки добровільні, ніким не підготовані. Тому думка безпосереднє — щира. І комсомолка Костяна, і селянський хлопець Бутенко, і міський юнак Зак — усі в один голос проти автора оповідання. На їхню думку, у «Мишачих норах» типи тільки негативні, починаючи від партробітника Мартина й кінчаючи епізодичними особами; змалювання села поверхове, чому допомагає манера писання; сама мова незрозуміла для селянина-читача; деякі місця (сцена під час вистави) викличуть тільки регіт невисокого гатунку. Один тільки свідок-робітник Чернов захищав автора: Панч вивів цілком правдиві типи трухлявої сільської інтелігенції аж до партробітника інженіра Мартина включно.

Обвинувач П. Горбенко гудить автора оповідання за те, що: 1) він виводить темний бік сільського життя, і то перебільшуючи, бо тепер таких «Мишачих нор» нема; 2) нежиттєздатний тип Аннети нікому нічого не покаже; 3) тип Тристана і інші дрібні особи — лише накреслено; 4) Мартин не годиться для ролі головного героя ні в житті, ні в оповіданні, 5) на протязі всього оповідання — ні одної поради, ні надій на краще майбутнє; 6) для селянської маси твір незрозумілий; 7) соромно авторові ухилитись від розв'язання різних питань і ставить їм імпресіоністичні крапки...

Серед присутніх у залі співчуваючий гомін, але... що ж скаже оборонець?

Оборонець — Гр. Михайлець: 1) насамперед указує на те, що таке важливе обвинувачення, яке закинуто Панчові за його «Мишачі нори», треба як-найґрунтовніше довести. Тимчасом на суді є й процесуальні порушення (нема слова Панча), і багато суб'єктивізму в підході до справи, 2) свідки, що виступали з критерієм пригідності оповідання для селянства, — далекі від села (навіть Б, що селянин тільки з походження). 3) Обвинувач доводив не негативність твору, а тільки захищав свій погляд, висмикуючи ті данні з оповідання, що потрібні за для цього. 4) Сам Панч — селянин і інтенсивний літератор (біографічні данні й перелік творів з короткою характеристикою). Його «Мишачі нори» — реалістична сатира на негативні з'явища в сільському житті. 5) Обвинувачення в

непригідности твору для селянства неправдиве, бо ми виходимо не з поглядів неосвіченого, несвідомого селянства, а навпаки. Свідоме селянство зрозуміє іронію автора. 6) Досить вже годувати селянські маси солодкою кашкою моралізування: село сатиру (може й занадто песимістичну) прийме завжди охоче і зрозуміє її, бо селяни — не діти й дітям не приходить пролетарським письменникам давати низькооке дрібнобуржуазне моралізування 7) У творі виведено не гущу села, лише її нежиттєздатну інтелігентську верхушку. Тому той мотив, що автор не знає села чи дає суб'єктивно-згущену оцінку, є підсавка фактів і 8) нарешті, треба відмітити, далекий від трафаретности підход т. Панча до оцінки соціальних явищ. Панч не вихваляв дійсности, як це робили за перших років революції наші письменники, а з гострим сміхом викривав тіневі явища нашого життя, даючи в своїх творах, як і в «Мишачих норах», також досить ідей, досить змісту, щоб з приводу їх поподумати.

Гарячими оплесками зустріла аудиторія слово оборони. Коли-ж суд, вийшовши, потім явився знов у залі, вона почула такий вирок: «...—заслухавши обвинувачення і саме оповідання П. Панча «Мишачі нори», після слів свідків та після суперечок сторін, суд ухвалив».

1. Беручи за основу художньо-ідеологічну платформу компартії і спілки «Плуг»; 2. не зважаючи на глибоко-песимістичний характер оповідання П. Панча «Мишачі нори», поглиблений ще зовнішньою формою оповідання; 3. з огляду на те, що П. Панч у своїм оповіданні з гострою реалістичною сатирою змальовує життя головним чином відсталі сільської інтелігенції за часів неї і життя декласованих селянських верхів, а не всього села; 4. з огляду також на те, що т. Панч не пішов наосліп за трафаретними літературними славословцями революційної дійсности, а сміливо то з розумливим сумом, то з гіркою іронією викриває гноянки нашого революційного життя; 5 нарешті, з огляду на те, що в своєму оповіданні т. Панч ставить ідею і зміст на чільне місце, не затуляючи їх формою всупереч художньо-літературній моді, як це робила частина письменників революційної доби — футуристи і їм подібні

— вважати письменника Петра Панча виправданим.

М.

Група співробітників редакції кол. газ. „Селянська Правда“

В Ц. К. „ПЛУГА“

На засіданні ЦК 23 листопада розглянуто було заяву колишнього члена „Плуга“ тов. П. Голоти, що був вийшов з Плуга, а тепер подав заяву про прийом, мотивуючи свій вихід особистими рахунками. Заяву задоволено. Відмовлено в прийомі до Плуга Н. Введенської до повнішого виявлення її письменницького обличчя. Для того до драмстудії передано її п'єсу.

Одна п'єса тов. Введенської („Катерина“) вже дозволена до вистави Вищою Репертуарною Радою. На засіданні було розглянено цілу низку матеріалів із філій: Полтавської, Вінницької, Охтирської, літгуртків: Зінов'ївського, Житомирського, Кременчуцького, Ново-Басанського, Бердичівського, Одеського. ЦК ввело в список літгуртків, що зв'язані ідеологічно з ЦК, дістають від нього поради, вказівки, такі літгуртки: Одеський — при ІНО, Кременчуцький — при Сельбуді, Житомирський — при ІНО. Полтавській філії запропоновано оживити свою працю шляхом влаштування вечірків з літсудами, диспутами, докладами, залучаючи до такої роботи місцеві позаплужанські сили. ЦК звернулося до редакції Полтавських газет: „Робітник“ і „Більшовик Полтавщини“ з відношенням, в якому прохає редакції більше уваги звертати справі допомозі філії, використовувати твори місцевих плужан в газетах, саме ті, що відповідають завданням газет. Зінов'ївському літгуртку дано пораду продовжувати боротьбу з Юголефом, не заперечується вступ літгуртка до місцевої філії Наукового Т-ва, Бердичівському літгуртку (власне - літстудії) доручено тісніше зв'язатися з членом „Плуга“ тов. Половинником, що працює в редакції „Радянський Шлях“, визнано доцільним запрохання для лекцій в студії місцевих фахівців; за відсутністю коштів для доплати філіям — відмовлено Вінницькій філії, натомість ЦК радить зтягати 0% з гонорару і на ці гроші ширити роботу філії.

Дружина помершого члена „Плуга“ тов. Дороша звернулася до ЦК з проханням переглянути залишені покійним її чоловіком літературні матеріали і використати для друку, що підходить. ЦК передало тов. Усенкові ці матеріали (щоденники, поезії, записні книжки й інші) для розбору і виготовлення до друку. Крім того дано директиву Вінницькій філії допомогти вдові тов. Дороша в її заходах та різних ходатунках перед відповідними органами. Виключено згідно з заявою із „Плуга“ тов. Тичину Євгена і літгурток в Новій Басані.

Всебілоруське літобеднання „Маладняк“ надіслало запрохання на 1-й свій з'їзд 25 листопада. ЦК надіслав привітальну

телеграму, а крім того доручив тов. В. Сосярі привітати з'їзд від імені „Плуга“.

Розглядаючи матеріали Житомирського літгуртка при ІНО, ЦК зауважив членам „Плуга“, що живуть в Житомирі: Демчуку та Фесенкові малу їхню роботу в цьому гурткові, в той час як постанови пленуму від 4/ХІ ясно дають директиву працювати по літгуртках.

Редакція журналу „Плужанин“ зробила доповідь про стан журналу і плани що до видання в 1926 році. Зауважено було неактивне відношення до журналу саме тов. з Харківської філії.

Справу з альманахом ч. 2 остаточно вирішено в позитивному змісті. Матеріал до альманаху вже підібраний на 3/4, лишається лише уважна обробка його.

Драмстудія розробила план організації курсів тижневих для 20 драматургів — плужан. План цей ЦК ухвалив і передав до Управління політосвіти НКО для відшукання коштів на переведення в життя.

Затверджено постійним керуючим справами ЦК тов. Биковця М., члена ЦК.

На загальних зборах Харківської філії 30/ХІ вирішено скасувати Харківську філію і всю роботу її покласти на ЦК. На тому ж зібранні було заслухано цікавого доповіді Кліма Поліщука про літературне життя в Західній Україні (Галичина, Прага, Львів і інші).

Засідання ЦК 4 грудня було присвячене пам'яті помершого 4/ХІ Василя Блакитного. ЦК ухвалив присвятити чергове число „Плужанина“ пам'яті В. Блакитного, настоювати перед відповідними установами про організацію літературного клубу імені Блакитного, взяти участь в жалібному поході всієї спільці разом з секцією робітників преси.

Обіжний лист ЦК „Плуга“ ч. 1532

ЦК пропонує всім перереєстрованим тов. негайно внести річні членські внески на 1926 рік. Тим тов., що не внесли за 1924 і 1925 роки також пропонується внести в найближчий час.

Внески з провінції надсилає поштовими переказами на адресу: Харків, Пушкінська 24.

Примітка: Згідно з постановою пленума ЦК від 4/Х розмір чл. внеску лишається старий — 1 карб. на рік.

Голова ЦК С. Пилипенко

Секретар Ів. Кириленко

Обіжний лист ЦК „Плуга“ ч. 1533

Пропонується всім перереєстрованим товаришам надіслати до ЦК „Плуга“ бібліографічний показник друкованих творів, починаючи від часу заповнення анкети і до 1 січня 1926 року. Ці відомості будуть додані до анкети кожного тов. Відомості повинні точно вказувати ч., дату, ст., назву журналів, газет, видань, де було розміщено твори чл. „Плуга“.

Голова ЦК С. Пилипенко

Секретар Ів. Кириленко

Надсилайте худ. твори!

Наркомзем продовжує видання свого журналу „Радянський Селянин“ в якому введено з жовтня місяця літературний розділ.

Редакція журналу закликає членів „Плуга“ і студійців (та й інших тов.) надсилати свої твори, що відповідають основним завданням журналу - агітації за краще хліборобство.

Адреса журналу: Харків, вул. Лібкнехта 82, „Рад. Селянин“.

Публічний диспут про дитячу книжку

Заходами студії дитячої літератури при ЦК „Плуга“ було влаштовано 24/ХІ публічний диспут про дитячу книжку. Диспут зібрав численну аудиторію в залі Сельбудинку. Докладач від Методкому Головоцвухи НКО тов. Ол. Попів розвинув свої тези, що ще в літку були ухвалені 4-ою сесією Наукпедкомів. В основі ці тези відстоюють принципи послідовного глибокого реалізму, як для чисто художніх творів, проте допускають соціального й технічного змісту твори, що на цілком реалістичних і наукових підвалинах мають майбутнє, такі ту „червону романтику“, що її цілком збудовано на сучасному.

Тези негативно ставляться до сентименталізму, романтизму, відкидають казку й байку і загалом радять дуже обережно користуватися літературою „про тварин“. Натомість тези вимагають мистецько-художній виклад, просту, ясну й образну мову, струнку композицію, загальний бадьоро-емоціональний тон; підкреслюють необхідність перевтілювання автора в той чи інший дитячий вік, не тільки що до змісту, а й відносно форми. На найближчий час проте допускається казка, але цілком позбавлена забобонів, чарівної фантастики (містицизму), сентименталізму, при умові безперечної художньої вартості твору.

Доклад викликав жваву дискусію. Частина промовців виступила із захистом фантастичного в творах для дітей, де хто відстоював придатність байок для дитини — читача. Зауважувалося, що сучасна література для дітей далеко не задовольняє вимог сучасної педагогіки, слаба навіть і з художнього боку, уявляє з себе грубу агітку (прикладом — типові твори про мандрівки двох піонерів, або

як книжка „Пригоди Кіма“ і инш.). Диспут розворушив громадську думку, аудиторія ухвалила продовжувати й надалі диспут, скільки одним вечором ніяк не можливо зачерпати це складне питання і дійти до якихось певних висновків, тим більше, що в диспуті не було зачеплено важливі справи дитячої п'єси, дитячого кіно, літератури для малих дітей (дошкільна) і ще цілу низку питань. Студія нині готується до слідуєщого диспуту вже на тему вужчу, конкретнішу. Мається влаштувати слідуєщий диспут протягом грудня на тему „Червона романтика“. Докладачем згодився виступити тов. Арнатів, замісник завідуючого Головоцвухи НКО.

Мих. Марусик

Драмстудія ЦК „Плуга“

Студія після літньої перерви розпочала свою працю з 15/ХІ в складі 10 членів та 5 студійців. В плані праці на цей рік прийнято провести систематичну постановку теоретичних питань для своїх членів. Всі ці питання розбито на такі 5 циклів: 1) Характеристичні ознаки драматичних творів, 2) Архитектура драми та методи розробки тем, 3) Історія театру взагалі та українського зокрема, 4) Теорія та психологія творчості, 5) Шляхи розвитку українського театру.

Для читання лекцій на зазначені теми та для провадження семінарів запрошено відповідні фахові сили. Крім того студія звернулася з ходатунком до дирекції Музично-Драматичного Технікуму про дозвіл одвідувати студійцям лекції в Технікумі, на що принципово згоду вже отримано.

Другою основною роботою своєю студія намітила зачитування та опрацювання індивідуальних праць членів і студійців драмстудії.

За минулий рік драмстудії було надіслано від філій „Плуга“ і від сторонніх товаришів по-над 60 п'єс для зачитання їх та рецензування. Ця робота занадто обтяжувала кожного члена студії і в той же час давала мало для удосконалення їхньої техніки драмописання. А тому надалі вирішено такі п'єси приймати, роздавати їх на рецензії студійцям в порядку приватної справи і рецензії свої кожний рецензент подає ЦК (в студії не зачитує).

Нові п'єси поступають досить жваво.

А. В.

„Плужанина“ рекомендовано!

Постановою Комісії Нової Книги при Наукпедкомі Головоцвухи НКО журнал „Плужанин“ рекомендовано в шкільні бібліотеки для вчителів і учнів старших груп трудових шкіл.

Відповідно цьому редакція розіслала обіжво до всіх окр. інспектур наросвіти і профспілок „Робосу“ пропозицію зробити колективну передплату журналу.

Перереєстрація членів „Плуга“

На засіданні ЦК 11 грудня остаточно було переглянуто всі анкети 2-ої категорії і ухвалено:

А. Залишити в „Плузі“ таких товаришів:

116. Годованець М. Пав.—Вінниця,
117. Голота П.—Харків,
118. Довженко Дан. Д.—Харків,
119. Довгополук Мат. А.—Охтирка,
120. Елінецький Ол. Вас.—Кремінчук,
121. Заливадний Тод. Юх.—Полт. окр.,
122. Івашенко Ів. Гр.—Лубні,
123. Іжевський Вік. Йос.—Харків,
124. Ковальчук Як. Охр.—Харків,
125. Козонис Мих. Кир.—Київ,
126. Кузмич Вол. Сав.—Харків,
127. Лісовий Мина Ів.—Зіновівськ.
128. Лозов'ягин Ів. Пав.—Охтирка,
129. Момот Ів. Дем.—Харків,
130. Нечай Кир. Як.—Харків,
131. Овчаренко Ів. Ник.—Харків,
132. Роговенко Ів. Дем.—Білоцерківщина,
133. Савченко Юр. Арк.—Харків,
134. Славневський Ан. Мик.—Харків,
135. Хоменко Як. Андр.—Харків,
136. Штангей Вол. Фок.—Уманщина.

Б. Виключити із „Плуга“:

1. Бабенко Ів. Сид.—Умань,
2. Вадилов Ан. Сид.—Черкаси,
3. Василенко Ів. Мик.—Харків,
4. Венгранівська М. Ан.—Умань,
5. Вороний Мар. Мик.—Чернігів,
6. Доржній Ів.—Кубань,
7. Еремїва М.—Лубні,
8. Карабінович Ф. Сіль.—Брацлав,
9. Кицюк Сем. Йос.—Жмеринка,
10. Коляда Гр.—Москва,
11. Косий П. Ан.—Поділля,
12. Костюченко П. Ан.—Чернігів,
13. Плахтук Гр. Ст.—Полтава,
14. Рудченко Ол. П.—Кам'янець,
15. Свистун Ів.—Харків,
16. Тараненко Ів. Ів.—Чернігів,
17. Тичина Єв. Гр.—Н. Басань,
18. Труба Ан. Пан.—Харків,
19. Чабан Ол. П.—Харків,
20. Чумак Мик. Фад.—Павлоград,
21. Ястреб Фед. Мик.—Ромни,

В. Перевести в студійці:

1. Бабенко Ол. Ів.—Куцеволівка,
2. Батюта Ан. Сер.—Чернігів,
3. Білоус Ол. Гр.—Ромни,
4. Божор Фед. Ом.—Зіновівськ.
5. Бондарчук В. Гар.—Житомир.
6. Вітюк Вол. Мак.—Вінниця,
7. Вовкогон М. Ол.—Чернігів,
8. Гетьман Бор. Вас.—Харків,

9. Голубничий П. Мак.—Харків,
10. Гончаренко Ів. Ів.—Лубні,
11. Дубина Гр. П.—Черкаси,
12. Запісочний Мик. Ан.—Черкаси,
13. Зник Рич. Ст.—Миргород,
14. Коваленко С. Егор.—Чер. Армія,
15. Кокоть С. Гр.—Купянськ,
16. Комашкин В. Пил.—Лозова,
17. Корнійчук Ол. Явд.—Київ,
18. Коршун Мик. П.—Прилуки,
19. Кости К. П. Пет.—Умань,
20. Кушніренко Д. Гр.—Купянщина,
21. Лисенко П. Вар.—Черкаси,
22. Матвієнко Ан. Мат.—Харків,
23. Медушевський Ан. П.—Черкаси,
24. Мельник Тим. Ар.—Кам'янець,
25. Михно Йос. Гр.—Карабутово.
26. Невкритий Ден. Ник.—Золот-ша,
27. Онищенко Вас. Нес.—Черкаси,
28. Паліївцев Ів. Лев.—Кремінчук,
29. Семенів Юр. Ол.—Чернігів,
30. Симонівська Лар. В.—Харків,
31. Смеречинський С. Ст.—Вінниця,
32. Сопитько В. Тим.—Охтирка,
33. Сорока О.—Кам'янець,
34. Трухан Тим. Ів.—Черкаси.
35. Фединченко Ан. Гр.—Київ,
36. Фесенко Вас. Вс.—Житомир
37. Чебанівський Гр. Мик.—Харків,
38. Чепурний Ан. Ол.—Вінниця,
39. Чернець Леон. Мик.—Харків,
40. Шевченківна В. Ів.—Харків,
41. Шевченко Сем. Гн.—Кам'янець,
42. Якушевич Кир. Бор.—Харків,
43. Яременко Ів. Мак.—Харків,
44. Яремчук Як. Ден.—Умань,
45. Ященко П. Пав.—Ніжен.

Г. За відсутністю докладних матеріалів відкладено вирішення до надіслання додаткових матеріалів за тов.:

1. Бережний Ів.—Охтирка,
2. Верьовка Гр. Гур.—Київ,
3. Дяченко Лав. Ів.—Полтава,
4. Канішевський Гр. Ульян.—Чернігів.
5. Костенко Ол. Дм.—Полтава,
6. Кречет Ол. Арк.—Лубні,
7. Крижанівський П.—Вінниця,
8. Лавриненко Юр. Ан.—Умань,
9. Маньківський В. Ів.—Вінниця.
10. Марченко М. Фед.—Харків,
11. Марченко Мик. Фед.—Київ,
12. Максимець В. Вас.—Вінниця,
13. Мусяка С. А.—Кат-слав,
14. Романів-Гасич П.—Вінниця,
15. Семко С. Мик.—Київ.
16. Слоніцький Юр. А.—Чернігів.
17. Суходольський Ол. В.—Куп'янськ,
18. Шклярук Мар.—Кам'янець.

В ч. 5 в списку залишених в „Плузі“ тов. за ч. 108 помилково пропущено Ан. Шмигельського—Харків.

Полтавська філія „Плуга“

Полтавська філія одна із найстаріших філій „Плуга“ й тому їй не доводиться вже агітувати за себе. Авдиторія її за три роки значно виросла й потребує глибшої роботи, потребує більш добірного матеріалу й не задовольняється вже відомими „плужанськими“ літвечірками. Зважаючи на це, ще в минулому році філія більшу увагу стала віддавати студійній роботі, а тепер йдучи за директивами пленума ЦК поклала в основу своєї праці студійну роботу. Утворено студії — поезії, прози, драми, намічається студія марксистської критики. Кожен студієць за рік має проробити в студії мінімум основних відомостей з поезики, щоб бути цілком грамотною людиною що до питань поетичного мистецтва і свою вмільсть зуміє удосконалювати далі й сам.

Крім студійної роботи провадиться також і масова — улаштовуються двічі на місяць літвечірки, при чому підбирається добрий з художнього боку матеріал, що справляв би естетичне враження на аудиторію. Філія входить ще в зв'язки з іншими мистецькими та громадськими організаціями й разом із ними влаштовує урочисті вечірки, відповідно до якогось свята чи громадської події.

Також бере участь філія в роботі різних літгуртків по ВУЗ'ах, школах, клубах, керуючи їх роботою чи допомагаючи їм. В персональному складі філії відбулися за останній час зміни — вибули тт. Хоменко, Савченко, Плахтук, переїхавши до інших міст. Це шкідливо відбилося на роботі філії, бо лишилося дуже мало активних робітників і не всі вони живуть у самій Полтаві. Тепер при філії рахуються тт. Жилко, Косенко, Паліївцев, Заливадний.

Ю. С - ко

Кремінчудський літгурток „Плуга“

Восени селянство Кремінчуччини, що чуло вже і цікавилось спілкою письменників „Плуг“, з місцевої газети дізналось про призначення організаційн. зборів літгуртка „Плуга“. Збори ті скликались один раз, потім вдруге, втретє і нарешті вже на четвертий раз в пом. Крем-оксельбуду зібралось 6 чоловік, поговорили, винесли резолюції і тоді - то, 1-го листопаду 25 р., зрушив і пішов до праці Кремплуг.

Літгурток збирався в аудиторії Окрпартшколи та Педтехнікуму, тут же відбулися його перші вечірки.

Гурток налічує нині 32 члени і має міцний актив з 9 чоловік з них — 1 член партії, 2 — кандидати, 4 комсомольці і 2 позапартійних, 2 дійсних члени „Плугу“ (Єлінецький О. і Паліївцев) і 1 дійсний член „Гарту“ (Щербаківський Є.). Головою було обрано редактора місцевих газет т. Вербу - Грищенка і членами бюро тт. — Єлінецького та Паліївця.

ПО ФІЛІЯХ І ЛІТГУРТКАХ „ПЛУГА“

Члени літгуртка складаються головним чином з курсантів Окрпартшколи та Педтехнікуму.

До цього часу літгурток перевів 3 вечірки, на яких було зачитано 2 доповіді про сучасні літгурпування на Україні, ознайомлено членів літгуртка зі схемою роботи

Актив Кремінчудського літгуртка

Сидять (зліва): Єлінецький, Верба - Грищенко (голова), Паліївцев, Щербаківський. Стоять (зліва): Сукач, Кивенко, Щабала, Гарас, Мигляченко.

літгуртків „Плуга“ (із „Плужанина“ ч. 1), заслухано по-над 10 творів членів гуртка та гостей і ин.

Хоча гурток існує зовсім небагато часу, наслідки праці вже видно. Твори де кого з членів гуртка було надруковано в місцевих газетах і почасті в харківському „Молодому Більшовику“ (Мигляченко, Паліївцев, Шморганер).

У свій найближчий праці літгурток переходить до студіювання укр. післяжовтневої літератури, видання літсторінки в місцевій газеті, впорядкування спеціальних вечірок для окресьсельбудівського селянства та сількорів і т. д.

Гурток став популярним. На його вечірках збирається досить численна аудиторія.

Запрошують гурток виступити десь в глухому селі, в місті, серед учителів (один такий виступ серед учителів уже проведено) і йдуть до літгуртка російські початкуючі письменники.

Є. Щербаківський

Літгурток „Плуга“ при Вінницькому Педтехнікумі

Серед сільської молоді, що знову вступила в педтехнікум, знайшлося чимало сількорів, юнкорів та робкорів. Зібрались знову вони та й взяли за роботу. Зробили перевибори бюро гуртка, затвердили план роботи й справа помаленьку йде. Зараз літгурток налічує в своєму складі біля 40 осіб — але з них цікавляться (як то кажуть віддаються) роботі гуртка — 7 — 8 тов. До від-

„ПЛУГА“

ску (1-го січня 26 р.) думаємо проробити планом таку роботу: 1) марквівське ступовання літератури, 2) сучасні літгруповання на Україні, 3) російські угруповання, 4) огляд українських періодичних видань по різному письменству, 5) літературний суд над будь-яким твором попутників. Крім цього даємо періодично випускати живу газету, приймати участь в стінгазеті, працювати над ритичним проробленням творів, що пишуть крім члени літгуртка, підбирати літературу про різні революційних свят для села то-що. Найбільшим гальмом в нашій роботі—відсутність відповідного керівника. Про те певні, що за допомогою місцевих членів „Плуга“ Демчук, Фесенко) і за вказівками ЦК „Плуга“ його журналу—своє завдання виконаємо. Бажання працювати у членів гуртка велике.

Евг. Бон - ук

Першотравнянський літгурток ім. „Плуга“

Такий літгурток утворився в м. Першотравенську, при газеті „Селянська Газета“ завдяки ініціативі передових сількорів. Гурток встиг уже широко себе популяризувати серед робкорів та сількорів, стаючи поступово на шлях організатора тих, хто цікавиться літературою. Літгурток робкорів під назвою „Станок“, що існував до того, тепер влився до літгуртка „Плуга“.

Зараз літгурток зайнятий студійними вправами. Одним із основних завдань літгуртка з'являється регулярне видання літсторінки в газеті.

Літгурток на місці юридично оформлений і має значні симпатії з боку партійних та громадських організацій.

Броварівський літгурток „Плуга“ (Київщина)

У нас єсть літгурток „Плуга“ при сільбудинку із 20 членів. Його затвердила Київська філія „Плуга“. Праця в гуртку іде жваво. За 4 місяці було переведено:

1) п'ять докладів про письменство і письменників.

2) Шість літ-вечірок, де зачитували й обговорювали власні твори.

3) Надруковано у літсторінці „Молодий Більшовик“ (Київ) 10 віршів одного з членів гуртка.

Були інформації про значіння „Плуга“ і взагалі розбор сучасних літорганізацій.

Гурток „Плуга“ має секцію літгуртка при 7-й трудовій. У шкільному літгуртку було 13 докладів про письменників. Відбувся літсуд над твором Винниченка „Федько-халамидник“.

Улаштували літвечірку присвячену Жовтню. Робили доклади про „Вплив Жовтневої революції на письменство“.

Були доклади про Сосюру, Тичину, Чумака і Михайличенка. Із цієї секції школи активні учні вступають у літгурток „Плуга“.

Крім того наш літгурток бере активну участь в краєзнавчому гуртку при місцькомі Робосу, в склад якого входять ще вчителі міські та з сел, району, старші учні, агрономи, лікарі і т. и.

Цей гурток має на меті вивчати свій район.

Робилися доклади про окремі села, про етнографію, ґрунти і т. и.

Члени гуртка збирають усну поезію і мають зносити в Академію Наук. Деякі пісні вже надруковані у „Етнографічному Віснику“ за цей рік. (Частушки).

Дм. Чепурний

Лицем до села

(Пирятин, літгурток „Плуга“)

7-го листопаду у п'ятницю в напрямку від Пирятину до с. Запоріжжя рухалось нас шість постатів з „надійними обличчями“.

Думаєте чого? — Робити літвечірку, себ-то наш перший крок перед „чисто селянською аудиторією“. Годі, моваляв, в місті, „дайш село!“, найвищайніше, де-б „дя-дюшки“ нас чули, де-б ми на всі 100% могли назвати себе „селянськими письменниками“.

Час вибрали підходящий — саме на „кутто жовтневу“. А в Запоріжжі давно чекали на нас — хотіли подивитись, що воно ото за „Плуг“...

Виступ наш був другою частиною вечора. Під час першої, що складалась із вступного слова голови сільбуду та докладу, ми (між иншим) уже, як виявилось на другий день, мали кожен свою назву, — той „леміш“, той „чересло“, а той просто „затичка“.

Почався наш виступ докладом тов. Варвінського про сучасну українську літературу та різні літгруповання. Доклад зацікавив аудиторію та все-ж вона чекала самої творчості.

Зпершу зачитали твори: В. Сосюри — „17 рік“ і П. Панча — „Перегони“. Останнє сподобалось аудиторії, вона чітку припроваджувала веселим голосним сміхом.

Демонстрування власної творчості теж зустріло уважливе відношення аудиторії. Особливо твори т. Варвінського...

Кінчилась пізньенько наша вечірка і ми знову шість душ з радісними обличчями розбрелись по різних кутках с. Запоріжжя на ночівлю. Перший крок був удалий.

К. Герасименко

Одеська філія „Плуга“

Скупчення в Одесі кількох плужан зпричинилося до здійснення давньої думки про засновання в Одесі чи літгуртка, а чи цілої філії нашої спілки. Молоди селянської Одеса має доволі, але обставини цього міста

були такі, що важко було утворити щось плужанське.

Справу розпочали студенти ІНО, вони заснували літгурток, який вже зареєстрований ЦК „Плуга“ і досить розвинув свою працю. Поруч з цим у товаришів виникла думка про об'єднання кількох літгуртків (при Вузах і Радпартшколі) одною філією „Плуга“.

Перші кроки плужан зустріли цілу низку перешкод. Вже на перший виступ „Плуга“ поведено було атаку: місцеві „гартованці“ на чолі з Микитенком та „Потоковцями“ (група „Потоки Октябрі“) і собі призначили літвечірку — плужани на 2 год., „вони“ — на 3 год.

Наслідки — на „їхній“ вечірці — 4 слухачі, на плужанській — 34.

Перший виступ підбадьорив товаришів. Тепер уже сміливіше виходили до редакцій

газет. „Известия“ видрукували навіть вірш члена „Плуга“ тов. Огневика, а „Червоний Степ“ запрохав до участі в газеті та організації в журналі „Трактор“.

Інститут Народної Освіти пішов на зустріч тов. з літгуртка і згодився відвести помешкання для студійних зборів.

Активно працюють плужани в справі розповсюдження журналу „Плужанин“. Шириться він переважно серед студентства, якого в Одесі багатенько. В місцевій газеті сільської „Червоний Степ“ було розміщено невеличку статтю про „Плуг“, його завдання й роль.

В склад організаційного бюро філії увійшли тов.: Гурій (голова), Сенченко Он. та Огневик (секретар). Керівником літстудії виділено тов. Сенченка.

Х. Н.

ПО УКРАЇНІ

Злиття газет „Селянська Правда“ та „Радянське Село“

З 1-го грудня 6. р. газету „Селянська Правда“ з'єднано з газ. „Радянське Село“. Натомість почала виходити газ. „Комсомолец України“, також три рази на тиждень, а пізніше буде популярний журнал для села.

За 3 1/2 роки існування „Плуга“ газета „Селянська Правда“ виконала величезну роль як раз в справі допомоги „Плугу“, особливо на перших його кроках. В „Селянській Правді“ весь час містилися твори плужан, чи в окремих літсторінках, яких вийшло за весь час 37, чи розкидано по різних числах газет. В „С. Правді“ почали свою письменницьку роботу Ан. Панів., Ів. Кириленко., Ів. Сенченко, В. Сосюра, П. Панч. і ин.

Весь час „С. Пр.“ давала притулок „Плугу“, всяку допомогу, підтримку, пораду й захист.

Значна частина редакційних співробітників газети були членами „Плуга“. Через „С. Пр.“ „Плуг“ керував і літер. рухом на селі, доки не розпочато було видання журналу „Плужанин“.

В історії „Плуга“ — „Селянська Правда“ — фактор величезної ваги. На стор. 24 розміщено фотографію співробітників „Сел. Правди“, з якими „Плуг“ прожив мало не 4 роки.

М. В.

Єдина група єврейських письменників

На останніх загальних зборах київських єврейських письменників ухвалено об'єднати всі місцеві різні літературні угруповання в єдину групу єврейських письменників.

Щоб ознайомити широкі єврейські робітничі кола ухвалено влаштувати низку літературних вечорів не тільки в Києві, а й на

Україні, після чого буде влаштовано турне по СРСР.

Збори також ухвалили скликати всесоюзний з'їзд читачів, а також видати об'єднаний літературний альманах.

Для керівництва роботою єдиної групи обрано бюро в складі т.т. Волкенштейна, Квітка та Фефера.

Пам'ятник Т. Г. Шевченкові в Полтаві

Скульптор Кавалерідзе — автор пам'ятників т. Артему в Артемівську і Гр. Сковороді в Лохиці, закінчив будову пам'ятника Т. Шевченкові в Полтаві.

Пам'ятник зроблено з залізо-бетону, при будові його скульптор додержувався напрямку цілковитого з'єднання завдань будівничих і скульптурних.

Навколо пам'ятника буде поставлено хуждожно залізну огорожу.

Відкриття пам'ятника гадають зробити в 1926 р., пристосувавши до роковин народження Т. Г. Шевченка (11 березня).

Музпрофшкола ім. Леонтовича

Нова музична профшкола ім. Леонтовича у Києві що була заснова із музсектора „Плуга“ і при активній допомозі „Плуга“ має велику популярність по УСРР; про це свідчить і листування школи, і відчит про прийом і те, що хорова організації з різних місць надіслали до школи своїх членів.

Теперішній склад учнів (до 100 осіб) — активна пролетарська молодь, що має зобов'язати з свого фаху основну професію.

Матеріальні умови існування школи такі: школа отримує дотацію з місцевого бюджету; піднесено клопотання про допомогу школі з державного бюджету та про видачу школі стипендій. Більшість учнів школи зовсім

По видавництвах

ьнено від плати за навчання, решта пла-
ти незначну суму.

Початок навч. року прийшов в скрутних
ставинах завдяки відсутності помешкання.
Пер школою заорендовано у Комгоспа на
вулків одноповерховий будинок в тому ж
робітничому районі. Зараз школа
шно проводить ремонт.

Школою розпочато цикл лекцій — концер-
ти. Вже відбулося три концерти присвячені
му та Генделю. (ансамблі). Ця робота ви-
ликає велике зацікавлення серед робітничого
селення району.

Ще ширше буде поставлено цю справу,
коли школа перейде в нове помешкання.

Рівнобіжно з концертами з творчості
тарих майстрів будуть влаштовані вечірки
країнської та російської музики.

Бере участь в концертах і хор дири-
гентської школи. Останній має завданням
не тільки брати участь в концертах, а го-
ловне розробити та вивчити диригентське
мистецтво, а також переглянути і вивчити
кращу літературу. Праця семінару відбу-
вається систематично.

Учнями з'організовано гурток взаємод-
помоги нотами, який зараз нараховує більш
200 примірників нот.

Це початок шкільної бібліотеки.

При школі починає організовуватись муз-
педагогічний музей, що вже має багато ціка-
вих експонатів.

Шкільний колектив 5-ї Державної Муз.
Профшколи ім. Леонтовича висловлює под-
яку усім громадським організаціям, що до-
помогли школі на початку її існування, з
них — особливо спільці селянських письмен-
ників „Плуг“ та муз. Т-ву ім. Леонтовича.

Цього року ЦК „Плуга“; і філії надіслали
до школи кілька своїх студійців. Так само і
на слідуючий рік „Плуг“ матиме в своєму
розпорядженні кілька командировок.

Г. В.

Газета „Радянське село“ гадає
розпочати маленьке видавництво книжок для
села, переважно сільсько-господарських. Між
іншим друкуватиметься книжка гуморесок
плужанина Нечая.

„Бібліотека селянина“ ДВУ (ху-
дожня серія) виходитиме надалі в новому
форматі (1-32 рояля) з індивідуальною кольо-
ровою обкладкою на кожній книжці.

Перші випуски „Бібліотеки
червоноармійця“ (художня серія за
редакцією Алексєєва, Панча й Пилипенка)
цими днями здаються до друку накладом
ДВУ.

Закінчено видання сенсаційного роману
В. Веделіуса „Пригоди Мак-Лей-
стона, Гарві, Руперта та інших“ накладом
ДВУ. Це перша спроба видавати українською
мовою специфічно кіоскову літературу ви-
пусками (всього вийшло 10 книжок по 15 коп.
кожна). Прекрасний монтаж у виданні дав
худ. Меллер.

„Книгоспілка“ збирається видавати непе-
ріодичні альманахи нової літератури. Мате-
ріал для альманахів вже збирається. Послано
запрошення найкращим сучасним художнім
силам.

Сектор юнацької літератури
ДВУ готує до видання цілу серію окремих
фейлетонів Остапа Вишні, серед них скільки
на комсомольські теми. Книжечки коштува-
тимуть 3—5 копійок.

ДВУ одержало з-за кордону перші
3 томи „Історії української літератури“
М. Грушевського. Т. 4-й було видруковано
вже тут. Так само на Україні буде видано
й т. 5 (накл. ДВУ).

В зв'язку з 30-літнім ювілеєм
відомого письменника М. Чернявського ДВУ
має видати 2 томи його прозових творів.

ПО СРСР

Селянський театр на Дону

В Ростові н/Д. на початку 25 року ор-
ганізовано при Донському Будинкові Селя-
нина «Селянський театр».

На дивлячись на те, що минуло ще неба-
гато часу, театр набув значного поспіху
серед селян.

Головна мета театру — вивчати селян-
ську аудиторію. Її потреби, устремління.
Досягається це шляхом колективного обго-
ворення п'єси після кожної постановки.
Обговорюється вся постановка, костюми,
гра і т. ін. Все це занотовується.

Друге не меншої ваги завдання — присто-
сувати театр до вистав на дворі, зробити
його зручним для переїздив, не втрачаючи
при цьому художньої вартості постановки.

Досягнення театр має; абсолютна відсут-
ність завіси, декорацій. утилізація для ви-
став річей хатнього вжитку.

Питання про репертуар для такого селян-
ського театру доволі складне. Радянські
видавництва видали багато п'єс з чисто
побутовим змістом, але село здебільшого
змальовується фальшиво. Театр же пішов
іншим шляхом, його завданням стало дати
сконцентрованість побуту, його екстракт;
дати театральну яскравість, підкреслити
основні типи персонажів. Знаючи нахил
селян до конкретних понять, театр поста-
вив собі — дати реальне відображення явищ.

Перша п'єса, з якої театр почав свою
роботу — була агро-інсценізація т. Дмит-
ревича «Смерть Посусі». Особливу увагу
було звернуто на символічні фігури, їх

основну властивість врожай — товстий, вайлуватий, пасивний. Посуха — сухорлява, вся в ламаних лініях, має могутній різкий голос. Ця п'єса іде на фоні народніх мотівів.

Друга робота — «Подавай землеустрій», де театр висовує наперед взаємовідносини між реальними постатями села й символічними фігурами.

Театр зробив спробу і досить вдалу першої селянської живої газети. Остання постановка «Збільшуй прибуток» уявляє з себе спробу з ухилом в селянську агро-оперету.

Зовнішня яскравість часто відхиляє увагу глядаче від змісту, тому, щоб глядач краще сприйняв всю п'єсу, перед початком вистави лектор в коротких словах характеризує п'єсу і підчас його промови з'являються дієві особи. На фоні музики й читання проходить невелика, цільна сама по собі пантоміна.

Користується театр і лубком, але обережно. Є кілька раешників і невеличких інсценіровок. Нині готується до постановки «Свято врожаю» — як спроба масової вистави.

(«Ж. И».)

Культурний підйом в Якутії

Якутія в культурному відношенні дуже відстала національна окраїна. За царизму якути майже не знали освіти. На $\frac{1}{4}$ мільйона населення письменних було всього 1%.

З встановленням Рад. влади (1919 р.) зразу помічається величезний культурний підйом. Вже в 1922 р. письменних було 4,7%. Ростає кількість шкіл. В 1902 — було їх 88, 1925 — 144. Тепер єсть 1 педтехнікум, 1 с.-госп. технікум, 8 дошк. установ 2 школи 2 ступня.

Якути не мали своєї літератури. Тепер же за транскрипцією першого якутського вченого С. А. Навгородова (нині покійного) видається якутською мовою газета «Ким» (іск-а), підручники, букварі, хрестоматії,

с.-г. політична й художня література (в Мелена. Нелігінці).

Почесне місце занять якутський театр займає буряцька вистава якутською мовою були забави (виставлені). В кожному улусі єсть театр, дуже популярний серед місцевого населення, проводяться вистави п'єс, з побуту Якутії, написані новими якутськими письменниками. Театри обладнані незадовольняюче, але й це дає надзвичайно багато населенню, що раніш вважалося дикунським, нездатним мати свою культуру.

М.

Літурх на Кубані

Українська літературна творчість на Кубані прийняла якийсь архаїчний характер. Майже в кожній станиці є свої письменники. Панують два жанри — лірика й драма. Поети здебільшого пишуть „під Шевченка“, дуже рідко „під Олеся“. Драматурги кохаються в страшних трагедіях, іноді навіть історичних, з життя 16 століття.

Ще торік було зроблено спробу організувати українські літературні сили на Кубані. В станиці Полтавській при Українському Педтехнікумі було утворено філію спілки українських пролетарських та селянських письменників в РСФРР „Сім“ (село й місто). Філія досить жваво працювала, як студія, але вийти за межі станиці, стати організаційним центром для всієї Кубані вона не змогла.

Нині відкрились українські відділи при Робфаку та Педагогічному інституті. Українізувалась газета „Радянський Станичник“. Встав на ноги Робітничий Клуб. Нацмен. Заснувалась філія „СІМ'у“, що має 10 дійсних членів. При філії організовано два літературних гуртки, один на Робфаку з 17 душ, а другий при клубі Нацмен — на 42 душі. В гуртках працює переважно студентська молодь. Вивчають творчість окремих пролетарських письменників, пробують свої молоді сили.

Зроблено спроби закласти літературні гуртки „Сім'у“ в інших городах Північного Кавказу — в Ростові, Армавірі, Майкопі.

О. К.

ЗА КОРДОНОМ

Сучасна французька література

Ми тепер відірвані від літературного життя Заходу й користуємось лише випадковими відомостями про її стан. Не що давно до Москви приїхав французький критик Віктор Серж — член редакції журналу „Clarté“ („Світло“) і зробив доклад на тему „Сучасна французька література“. Докладчик цікаво змалював продажність буржуазних авторів і нестримане панування франка у всіх галузях мистецтва. Науковій критики майже немає. Її заступає реклама. Рекламують звичайно „свої“ книжки, „своїх“ же видавництв. Пройти в

пресу молодому автору, що не має за плечима підтримки „впливових осіб“ і значить, не забезпеченому рекламою „своїх газет“, — справа майже неможлива. Друкують з охотою „благонадійних“ заслужених „академиків“, одверто католицьких письменників (бо-ж католики мають „свою“ сильну пресу і значить рекламою забезпечені) й нарешті — літературу бульварну. З охотою також купують твори робітників — інтелігентів, що здобули популярності в робітничих колах, але потім зрадили своїй справі.

Звичайно, що в такому становищі революційна робітничая література майже цілком за-

авлена. Не дивно, що більшість талановиті інтелігенції примостилися в даній ситуації в навах буржуазії. Католицько-реакційна група письменників — найсильніша. Містичні настої відгородження від „східного розкладу“ — от що надихає цю літературу. Вони мають широку рекламу й великий вплив.

Історик Люсьєн Ромьє відверто пропонує дати завдання буржуазній інтелігенції — виробити сталу, нову, витриману буржуазну мораль. Стара, очевидно, вже не годиться.

За католицько-реакційною групою йде друга значна група, яку можна назвати групою Ромена Ролана й журналу „Европа“. Формально не об'єднані, ці письменники включають найліберальніші талановиті авторитетні імена сучасної літературної Франції. Вони вважають себе „пацифістами, лівими радикалами“, соціалістами. В дійсності ж, це ліберальні буржуа, що йменуються лицарями духа з неясною запутаною ідеологією в соціалістичних питаннях. На анкету, яку перевела група „Clarté“, про війну в Мароко — Ромен Ролан відповів, що все ж таки розбудження Сходу надзвичайно небезпечно, бо пробуджений Схід однаково задавить, як червону Москву, так і білий Париж.

Третій значний напрямок французької літератури складає група молодих письменників. Серед групи цієї — об'єднання так званих надреалістичних революціонерів є найхарактернішим. Сюди входять Арагон, Еліар, Супо. Їхній основний настрій — почуття безвихідності, свідомість загибелі й занепаду культури. Ці молоді письменники досить революційні, хоч і анархічні.

Слідуюча група — письменники вже дійсно революційні, комуністичні, або взагалі близькі до них. Вони об'єднуються навколо журналу „Clarté“. Між ними є Барбюс, Фур'є, Берньє, Берт, Міхаель, Базельжета. До цього ж напрямку треба віднести відому письменницю Мадлен Маркс. Не зважаючи на важкі обставини, які не дають можливості широко розвиватись цій революційній групі письменників, вони все ж таки завоювали собі в сучасній французькій літературі почесне місце. Особливо варто відмітити їхню пропаганду за Жовтневу Революцію, прихильне відношення до Комінтерну й, нарешті, сміливі виклики по адресі буржуазної літератури, її високошановним божкам, як от, напр., націоналісту Баресу. Також варто відмітити їхні невтомні викривання суті імперіалістичної війни і революційне відношення до війни в Мароко. Крім зазначених угруповань, необхідно відмітити ще деякі окремі імена. П'єр Амь — талановитий письменник в царині побуту праці. Характерні: Поль Моран — дотепний новеліст, що загруз у еротичі, та Марсель Прус — тонкий стиліст, що написав 20 книг на тему про салонне життя аристократії й вищої буржуазії.

Надзвичайно показні для сучасної літературної Франції, з погляду Віктора Сержа, два моменти: інтереси читачів і бідність змісту.

Коли радянська література черпає головний зміст і основний патос із широких соціальних тем, то тематика французької літератури, навпаки, застрягла в вузькій й індивідуальній сфері любовних переживань.

Навколо цих пікантних захоплюючих тем вертається також і читацькі інтереси. Найбільше в ходу й найбільше читаються авантурні романи, знову переважно такі з любовною підкладкою, як напр. романи Бенуа, або Віктора Маргерита й нарешті книжки гумористичні. Цікавий новий жанр — спортивний.

Дійсно хороші, формально інтересні й ідеологічно глибокі письменники користуються порівнюючи малою популярністю.

А. В.

„Жовтнєве Коло“ в Празі

В Празі (Чехословаччина) вже довгий час існує об'єднання українських революційних письменників за такою назвою на чолі з поетом Антоном Павлюком. Що тижня це об'єднання влаштовує прилюдні виступи й вечірки, де зачитують доклади на літературну тему, або про якогось з письменників з Радянської України — потім свої твори і крім того влаштовують диспути з приводу зачитаного. В „Колі“ крім Ан. Павлюка беруть участь письменники: Падоліст, Дорошенко, Хмелюк, Головка і Римар. Досі відбулися такі доклади: Павлюка — 1) 25 років нової української лірики, 2) символісти, як відбиток дрібнобуржуазного культурництва й настроїв до 1919 року, 3) ліквідація „галушок“ і великолітерної інтелігенції (перші хвороби), 4) Жовтнева пролетарська література Рад-України, 5) Вал. Поліщук, 6) Вол. Сосюра, 7) Павло Тичина. Головка — 1) Галицьке міщанство в літературі, 2) Микола Хвильовий. Падоліст зачитав реферат на тему „Очкурники останні (про Рильського та Маланюків)“.

Коло „Жовтневого Кола“ зробилася уже міщенька аудиторія, де провадиться також студійна праця, зокрема в галузі поезики.

При близькій участі „Кола“ і Ан. Павлюка виходить незабаром велике чергове число журналу „Наш прапор“, де між іншим уміщено буде декларацію цього об'єднання.

Готується число журналу „Host“, присвячене українській ревітературі з перекладами на чеську мову найвизначніших представників цієї літератури. Це Коло звернулося до Вал. Поліщука з проханням заступити їхні інтереси в справі придбання книжок для бібліотеки, із творів сучасних революційних українських письменників та сучасних журналів. В Празі не одержується регулярно „Червоний Шлях“, „Життя й революція“, „Плужанин“, „Всесвіт“ і ин. Коло має лише поодинокі примірники журналів.

В. Поліщук з цим листом звернувся до „Плуга“, який ухвалив вислати за кордон „Жовтневому Кола“ в обмін на тамешні видання по 5 прим. кожного числа „Плужанина“.

КРИТИКА Й БІБЛІОГРАФІЯ

ЛІТЕРАТУРНІ НОТАТКИ

Павло Усенко

Ми занудьгували за гарною поезією, за такою поезією, що оновила б наші думки новими, свіжими, художніми образами. Коли М. Хвильовий у своїх памфлетах до молодих писав, що за йогансенівську „Комуну“ він не проміняє всього написаного молоддю за останні революційні роки, то цей випад в цілому, будучи неправдивий, все-таки має

Павло Усенко

щось од щирости. Надто таки мало було з чим молодим плужанам вилізти в „люди“. Мало що було дати для споживача такого, що було б справжнім вином, а не сурогатом газетних передовиць на заквасці безкровного патосу. Тим часом, коли проза набирала нової сили і розмаху, висунувши наперед кількох молодих свіжих і безперечно здібних авторів (Панч, Копиленко, Качура, Головка і ин.), поезія втілялась і застигла на старших майстрах (П. Тичина, Сосюра, Рильський). Інші, що висупали і виступають на цій ниві, просто загубились в тіні, не давши більш-менш яскравого і самостійного цвіту. Більше цього, здавалось, навіть, що після доби буйного розквіту лірики (20-23 роки), поети втратили смак до цього роду поезії, застрявши в схемах і віршових фейлетонах на теми біжучого моменту. Тим приємніше було взяти до рук книжку поезії П. Усенка („КСМ“). Перш за все і головніше за все те, що П. Усенко має своє особисте ні з ким із сучасних поетів не схоже поетичне обличчя. В нього свої своєрідні образи, звороти, ритміка і темп, свій смак до свого матеріалу— слова. Своєчасно, так товариською критикою гуртковою, як і в пресі, було зазначено, що П. Усенко особливо гарний і незрівняний в сфері мотивів під народню пісню. Такі його речі, як „Над луками туманиться“, „Пісні мої пісеньки“, „Передкомунська“ (було уміщено в ч. 2 „Плужанина“) є свого роду класичні речі у найновішій нашій літературі. І взагалі П. Усенко виріс із мотивів нашої народньої пісні. З цього боку він близько підходить до культурного і суворого П. Тичини. Ріжниця тільки та, що П. Тичина переплавив народню пісню, обхопив її і, синтезувавши її головні особливості з досягненнями найновішої європейської поезії, дав нові поетичні форми, глибоко національні (в справжньому розумінні цього).

Завдяки цьому його так тяжко і майже неможливо перекладати на чужі мови: в російській мові, наприклад, він губить свої особливості і перекладені поезії його здаються надто простими під народню пісню написаними віршами.

У П. Усенка цього нема: народню пісню він прийняв майже як таку, тільки трохи модернізувавши її. Центральним програмовим віршем збірки є „Романтика часу“.

...Ми звикли йти в бурю, в грози
Коли-ж притихає—як нудно!
Тоді ми в стихії приносим
Романтику буднів...

Одій от романтиці буднів і присвячено майже всю книжку. Коли лишити з боку пісні „бурі і грози“ („Весняне“, „В степах“ і ще дві-три поезії цього гатунку), то теми зачеплено поетом в такій послідовності: батрацтво, комсомол, червона армія, сільський побут (релігія—забобони), аероплан, посуха, сельбуд, комуна, стін-газети і т. інше. Цілою особливою і майже не звязаною з цілою книжкою являється прекрасна поемка „Минуло“ (роман без імен). Починається вона досить грубо:

„Він був білявий і ніжний, а я чорнява і груба, чого з кападом манієшся, чортова шлюха“... Але далі в прекрасних і розкішних образах з незвичайним ліризмом автор розповідає про сумну долю затертої життям жінки:

...Пропливало: і вода, і бої, і дівоцтво,
Також суд-пересуд по сусідах...
Спогадять лише милого хочеться—
Його з Сівером ніжного, блілого.
Меле муж у мліні вечеровім,
А я, кажуть, його господарка:
— Милій, далекий, білявий—
Я без тебе ніщо... куховарка.
І нікто більше в душу мені не загляне
Я прикута куркульська жона...

На даній поезії, може більш, як на чому іншому, можна бачити П. Усенка, як поета, що володіє віршом, темою, словом, в мірі надзвичайний для нашого часу. Не можна сказати, щоб шпальти наших видань були бідні на різного роду поеми, але і не можна сказати, щоб всі ці писання в своїй більшості мали на собі хоч би які ознаки майстерности поетичної, навіть хоч би звязаности будьякої, не кажучи про зовнішню і внутрішню витриманість—вірші, що їх здебільшого можна читати в початку і в кінці однаково. Про Усенка можна сказати, що він переборов це. Він знайшов шлях до оволодіння сюжетом,

висловом, поетичною строфою. Думка в ньому летить просто без перебоїв, утворює одну синтактичну цілість, не збиваючи з ритміки нічим не обгрунтованими логічними протиріччями.

Важні, цікаві і приємні в поезії Усенка його дивні ритми:

У нас на фабриці не приворот росте
Подзвін ходе, переходе аж на степ
Аж на степ, на степи степогей! Та гей—
До червонців наш сьогодні їде шеф.
Або: А що третій (дарунок) червоні прапори
Пряхи пряхи, ткалі ткалі — зіткали.
Шито-бито на прапорах наш наказ:—
— Як ударить ворог з поля—бийте враз!
Як ударить ворог з лісу — не здавайсь,
Кармазинові прапори розвертайсь!
Кармазинові прапори розвертайсь.

(„Фабричні“)

Безліч і тисячі раз наша молодь бралась за такі теми, як фабрика, завод, дімілі димарями, гуркотіли молотками по ковадлах, кохались на синіх блузах і т. п. Але що-разу це виходило гірше, ніж про вишневий садок. Брили зовнішність, і ні каплі настрою живої роботи. Взявся за цю тему і П. Усенко, але слухайте, що за музику він дає:

.. Хвала тобі, ткале, хвала
Хорошій кармазини наткала.
З під машини виповзає полотно
Хоче, риде веретено волоком,—
Хоче риде головує на мазі
...Зоретканні наші метри потечуть
Робітниці верстатами, чуєш тчуть!
Чуєш тчуть.

Шпудька блиска, під рукою миготить
Цілоденно полотнище там біжить!

Там біжить.

(„Фабричні“).

Це романтика буднів. В житті ці будні ми може привикли бачити інакше. В житті ми їх називаємо — сірі будні. Та Усенко зумів ці сірі будні взяти в золото поезії. Красиві у нього будні, красива у нього поезія, радісна чутлива і жива. Вона його невпинно кличе до життя, показує його красивим у найгірших проявах буденщини.

Йти за шаблонами, утвореними сторіччями — мала заслуга, але дати в високо художніх образах роботу ш е ф а, с е л ь б у д і в с ь к у р о б о т у — почати з непочатого, створити цілком нові образи, дати свою власну мистецьку трактовку питанням вихопленим зі шпальт газети — це велика робота, що під силу тільки справжньому поету.

Повернемось на кілька хвилин до його пісень з циклу „бурі й грози“. Найкращим зразком з цього циклу є незрівняне „Весняне“. Не можна вдержатись, щоб не процитувати кількох прекрасних рядків із цієї кришталевої речі:

... Нас п'ятнадцять стрільців половецьких
Захищали Славу Дніпро.
Нас у хвилях тонуло п'ятнадцять,
Видиралось на кручу лиш сім;
Полоскали нас добре із „макса“,
Де тинявся задохлий буксир.
І від щастя — не знаю — від горя
Промінь соняшний серце пропик...
... І сьогодні весна як учора,
Як у той 18-й рік...

(уперше друковане в Альманасі „Плуг“ ч. 1)

Мені, особисто, здається, що у всій нашій новій поезії нема нічого в такому роді, щоб могло стати поруч із цим твором П. Усенка. Здається, кришталь весняного неба, суворі краса Дніпра з'єднались в одно ціле із кришталем душі молодого стрільця половецького, злились з нею і засяяли дивними тонами найніжніших акварелів. Є могутня доскональна краса в творах П. Тичин, є сердечна лірика і вогнисті барви у Сосюри — і краса серця сонцем пропеченого загартованого в „бурі і грози“, осяяного кришталем одевітом неба і Дніпра стоїть поруч них, як щось відмінне, надзвичайне.

І про те — Усенко недосконалий майстер. У нього є багато і багато „грівів“ майже невольних на око, а швидко таких, що їх відчуваєш почуттям читача. Хоч би взяти вище цитовані вірші, напр. з циклу „Фабричні“. Після чудесного — „аж на степ на степи степогей! Та гей!“ — Раптом такий сухий, із газети вирваний рядок „До червонців наш сьогодні їде шеф“. Те-ж саме і у „Весняному“: після строгих, розкішних, натхнених віршів „нас у хвилях тонуло п'ятнадцять...“ і далі з'являється „задохлий буксир“. Це страшенний дисонанс до всього вірша, незрозуміло, навіть, робиться, як поет не відчув його. Так само антиестетичні такі вислови як „утроба в захльобі, „шамовка“ і т. інше. Можливо, що де інде вони зійшли-б з рук, а в поезії Усенка їм не місце. Непереконуючи також, як загальне місце, звучать такі рядки в книзі „Тут мене зогріто, я не паралітик, буду довго жити, сила моя Місто“, або як цілий вірш „Стінгазета“.

Ів. Сенченко

ВІДГУКИ НА „ПЛУЖАНИН“

Останні числа нашого журналу викликали живий обмін думками читачів. Редакція одержала ціну низку листів, в яких дописувачі передають свої враження так що до загального змісту журналу, як особливо відносно розділу „Літпрактика“. Щоби на далі уникнути де-яких непорозумінь, редакція мусить

от що сказати відносно цього розділу: це не типовий розділ „Красне письменство“, як це бачимо по інших журналах і де звичайно, уміщують все найкраще. Художній матеріал в „Плужанині“ подається з метою розбору його по студіях, для чого майже в кожному числі додано і „теми для студівправ“.

Крім того редакція уміщає як-раз твори молодих плужан, бажаючи цим допомогти самим авторам, почувши думки читачів, зрозуміти свої хиби. Ось чому ми завели й „Відгуки на „Плужанин“, на зразок того, що бачимо в Ленінградському літературному журналі „Резець“ („Наша критика“). Редакція вважає, що вчитися можна й слід не тільки на розборі гарних творів, а навпаки, часто слабкі оповідання, поезії яскравіше вказують другим авторам їхні власні помилки.

Редакція обіцяє й надалі уміщати критичну оцінку читачів художнього матеріалу журналу й запрошує читачів надсилати свої рецензії на матеріал з розділу „Літпрактика“ так і загалом, відносно всього журналу, який є органом не якоїсь окремої групи, а всієї спілки „Плуг“.

Ред.

Новели нічого не дають

Насамперед хочу сказати про новели В. Нефеліна.

І старі часописи частенько вживали таку страву, як убивства, кров, згвалтування і т. д. Вони теж брали „клаптики життя“. І одними клаптиками драгували нерви. Нам треба на діло глянути трохи инакше. Яка ціль поетичного твору? Низкою образів дати низку нових думок, нових почуттів, — заразити читача настроями автора. Щож оді новели дають? Хіба після них краще зрозумієш почуття, думки — свої, або тих, що зустріваю що-дня? Хіба після цих новел у мене настроїв організується так, що мені лекше, веселіш, ясніш стане жити? Ні, після них я почуваю себе так, наче б вступив у щось липке, скализьке, протинне. Не життя протинне, а те, як підходить автор новел до життя.

Можна на той же сюжет написати щось цінне. Поетичний твір завше узагальнює явище. Коли він дає тільки картинку „жахливої події“ — яка може й була в житті, — коли він з фотографією підчепить ті чи інші риси — це не художній твір — йому місце у відділі газети — „пригоди та злочини“. Мистець повинен забирати ширше.

Правда, є твори з жахливими подіями для розваги (дедетивні) — але там сюжет захоплює читача. Тут же, в новелах — читач залишається спокійним до всього — і до тієї події, і до дієвих осіб. Почуває ворожість тільки до автора.

Тепер про вірші О. Лана. Це переспіви старих мотивів. Складно пригнати рядок до рядка, — і більше нічого. Досягнень в них немає. Щоб зхвилювало — немає. „Грими-грими“ — це, звичайно, стоїть далеко нижче Ланових віршів. Такі вірші як „Грими-грими“ — ми тут у себе вживаємо на розтопку пічок.

„Ранок“ — це комусь ум за розум зайшов — так він і викибується. Таких поетів треба ще гарненько одлатати по певному місці. Правда, у автора, як можна почути по ному — занадто багато „воображення“. Та трохи проти шерsti погладити не завадить.

Назбирав красивеньких слів, зтулив їх до купи — і радіє...

Поезія більш серйозна справа, ніж вигадка.

Правда, можна сказати, що я занадто придираюсь, — журнал, мовляв, не з'являється виставкою всього найкращого, що зроблено плужанами за місяць, — а сторінками, на яких плужани вчаться писати. Це часопис не „верхів“, а „низів“. Я на це дивлюсь инакше. Так може сказати про себе Пирятинський „Молодий сіяч“, а не центральний орган „Плуга“.

(Охтирка) П. Алампис

Кілька уваг до нашого журналу

Як тільки одержав я 4-те число „Плужанина“, то перше ніж продавати, прочитав сам і був якийсь неприємно вражений новелами т. Нефеліна.

Не довіряючи своєму вражінню, я, продаючи журнал, попросив покупців прочитати новели й поділитись зі мною своїми увагами.

Одержав 8 уваг і одну листівкою, але мене дуже здивувало те, що всі 9 ніби змовились і хоч уваги ці я одержав не разом, але всі вони висловились в тому розумінню, що новели писала людина чимось хвора.

Найвигідніше вражіння справила в ч. 2-му „Весела історія“ Ол. Копиленка, але 3-те число через оповідання „Під крестом“ значно зашкунтилось перед читачами, бо історія з попом вийшла занадто тенденційною.

Бажано було б, щоб в одному числі містились де-кілька невеликих оповідань, як це зроблено в ч. 1-му. Тоді журнал виграватиме з того, що більше матиме в собі художнього матеріалу й через те не буде сухий та ніби спеціально хронікальний. Крім того, можна буде під впливом свіжого вражіння рівняти одного автора з другим і через те ясніш бачити вдалість і невдалість того чи иншого твору.

Статті по літтехніці необхідно писати простіш, „без всяких еквівоків“ і нехай собі такі автори, як от т. Сенченко, запам'ятають, що вони пишуть не для вчених вже а академиків, а для молодих, простих і може зовсім не вчених, скажемо хоч й сількорів, з яких хтось зможе зробитись поетом чи письменником.

У всьому останньому журналі бездоганний і, коли буде виправлено зазначені хиби, то наш „Плуг“ буде прокладати добру борозну. (с. Широке, Кривор. окр.).

Павло Темченко

Журнал гарний і всім зрозумілий

„Плужанин“ — явище цінне: коли провідає про нього ще й низова маса — журнал займе, безперечно, перше місце серед читачів.

Вся цінність його полягає в тому, що він однаково зрозумілий так для вчителя, як і для сількора (не кажучи про почат. письмен.), обидва залюбки його перечитають і на обох він справляє найкраще вражіння.

Ось мої два числа „Плужанина“ ходять по читачах з літку. Перечитали їх вчителі і сількори — всі задоволені. Навіть того більше, у нас є селянин, котрому за 40 р., і він не скінчив і церковної школи, а лише любить книжку і цей мені сказав: „А знаєш, журнал добрячий. Я од дошки до дошки прочитав і все якось так написано: зрозуміло і цікаве все. Я перечитаю „Глобус“, „Всесвіт“ і не те... Навіть „Нова громада“ не так до впадоби. Добрий журнал“.

Гарний розділ — хроніки, критики й бібліографії. Особливо цінним, мені здається, підрозділ „По сторінках газет та журналів“. Не поганий і розділ „Наша дискусія“. В цьому розділі в ч. 4 т. Дукин в статті „Про межі редакторських олівців“ заплутався. Тов. Дукин почав з обмежень втручання редакцій в писання авторів, а закінчив майже тим, що редакцій не треба, бо оті редактори тільки калічать мову письменників. І як воно так? На мою думку — редакція — це кадр інженерів, без котрих не можна будувати чистої літературної мови. Коли б же редакція потакала кожному письменникові, то тоді б ми могли позбутися зрозумілої мови. Без редакції може виникнути вавилонська плутанина і ми перестанемо розуміти один одного.

(с. Липянка) **О. Ян**

Треба менше чужих слів

В. Атаманюк подарував нам свого блок-нота (ч. 4 журналу „Плужанин“). В. А. як письменник не новак і для нас плужан його блок-нот стане у великій пригоді. Особливо я підкреслюю другий абзац на 7 стор. Я перечитав цю статтю три рази і ще думаю не раз читати.

Я поспію поради В. Атаманюку у таких статтях, призначених для початкуючих письменників, уникати чужих слів. Тоді стаття буде зрозумілою. Наприклад, у згаданій статті є слова: „ситуація“, „класифікація“, „застосовувати“, „зафіксувати“, і т. п., ніде немає — записати. Такі слова ще пів біди, але є такі вирази, що не кожен з нас зрозуміє. Наприклад, „обсервує всі його нюанси“.

Або ще краще: вживати не тільки назву чужоземну, але, навіть, і літери латинські — „sine qua non“.

Не кожен з нас по латині розуміє, бо може далі сільської школи не йшов і не завше під руками є словник відповідний.

(ст. Жмеринка) **С. Кицюк**

Пильнуйте мови!

На мою думку ч. 4 нашого „Плужанина“ далеко гірше, ніж 1, 2, та 3, а слід було сподіватися поступу. По-перше, що кидається в очі, це — майже в кожному числі „Плужанина“ т. Пилипенко „стриже“ Хвильового.

Про це обридло.

По-друге — безграмотність, наприклад: в статті „Музсправа в роботі Плуга“ дуже багато невластивих укр. мові дієслівних речивників на ння, їх слід обминати, не вірні закінчення в давальному відмінкові (будівнику, розвитку і т. п.). Невірні форми та звороти додаткових речень.

Помилки засмічують мову, а треба мати на увазі, що „Плужанина“ читають ті, кому треба вчитися укр. мови (студенти, селяни), тому слід і пильнувати добре мови.

Третє — що до відділів „Плужанина“: „Хроніку“ треба скоротити до 5-6 сторінок а не 14. Відділ критики треба поглибити, маємо 4 числа „Плужанина“, але ніхто з плужан не надіслав гарної критики на літ. твори, що в ньому. Відділ літпрактики треба значно поширити й уміщувати гарні твори, вже обтесані з усіх боків, щоб з них можна було скористатися. Відділ „Теорія й літтехніка“, налагоджено гаразд, бажано й надалі його мати.

Що до змісту статтів, треба зазначити, що т. Верьовка трохи намішав каші з борщем. Пише про одне, а закінчує профшколою та стипендіями. Так, це справа важлива і про неї слід написати окремо. Статті: Атаманюка й Сенченка (особливо) — гарні й корисні, а „Новели“... краще таких не писати! Якесь нудьга чи комсомольцева, чи червоноармійцева, лірика „кисла“ і врешті злочинство — це невдала фабула. Треба зазначити, що автор новел володіє худож. хвором, образністю.

(Херсон) **Н. Солодкий**

Пролетарський письменник — це не той лише, хто пише для пролетарів-читачів, і не той, хто пише лише про пролетарів, завод, машини, і не той лише, хто сам працює на заводі чи походить з пролетарської родини. Пролетарський письменник — це той, хто пише від пролетаріату, на основі пролетарської ідеології, пером проробляє революційну, комуністичну роботу в цілому суспільстві, направляючи свою увагу, куди потрібне революційна стратегія і інтереси революції.

В. Блакитний. КНМ. № 13. Грудень 1923

БІБЛІОГРАФІЯ

Коряк В. Організація Жовтневої Літератури. ДВУ. Ціна 2 крб. 25 к. 1925.

Врешті діждались так давно жданої книги т. Коряка, що являється єдиним марксістським підручником для нас-молоди, яка бажає таки розібратись в заплутаній в свій час українськими народовцями, справі нової укр. літератури (н о в о ї в Коряківському розумінні, тоб-то в літературі до Елано-Чумаківської). От же книжка називається „Організація Жовтневої літератури“ і містить в собі обговорення геть всього, що було цікавого і актуального в житті нашої дореволюційної та пореволюційної літератури з 1919 по 24 р. Власне кажучи, мови про „обговорення“ тут бути не може, бо т. Коряк не „обговорює“, а б'є по тих рештках старих літтенденцій, що з доби дожовтневої просунули свої вершечки в нашу добу. З цього боку книжку можна було б швидше характеризувати як очищення шляху для нової пролетарської літератури. Це справді так. Бо як раз в зазначеній книзі т. Коряк майже нічого не каже саме про пролетарську літературу, про літературу Жовтня (а вона ж таки хоч будь яка, а є!). Він весь час на аванпості проти всього ворожого, міщанського, затхло-просвітанського, гнилого і слизького - брудного, що плазує на борт революційного корабля. Можливо, що ми би не були так захоплені цією чудесною книгою, коли-б вона, зупиняючись на дрібницях нашої щоденщини, не дала такого розкішного аналізу доби передлітературної. Треба визнати, що взагалі нашої літературі не везло на її марксістське освітлення. Не було в нас таких праць, щоб людина, яка не знала на власній шкірі та власному досвіді літподій останніх 20-25 років, могла хоч приблизно щось узнати про те. Молодь останньої генерації майже що блукала в лісі, займаючись фантазіями „самої змішленнями“, танцюючи од пічки, тоб-то, знов таки од того самого незамінного Ефремова. А звідділь повстала така плутанина в головах, що молоде покоління аж ніяк не могло з'ясувати собі, чим же власне якісь „хатини“ різнилися від „дзвонарів“, та яку роль в житті України відіграла Конисько-Грінченківсько-Ефремівська трилогія.

Дідусі з академії можуть посміхатися, може „ехидно“ посміхатися і М. Хвильовий („не я казав“), але це нас мало обходить, бо очі наші все ж таки звернені до „неакадемічного“ але живого і хвилюючого т. Коряка. Це він робить те, що аж ніяк не вдається нашим „парнасцям“ в особі т. Хвильового. Так от ми і зазначаємо, що книжка т. Коряка просто необхідна і цінна для нас тим що, вона з марксістським лихтарем веде нас через всі громадсько-літературні ситуації од Вороного до наших днів — раз, і тим, що в ній ми находимо блискучі зразки марксістської живої, бойової критики — два. Але треба тут

же зазначити, що критика т. Коряка нічого спільного не має з усякою несоціологічною критикою. Критика його не сполучається з жадною естетичною установкою. Це й зрозуміло: перш як будувати будь яку естетику, треба втворювати шлях для неї.

В книзі вміщено 31 статтю (1919-24 рр.). Рекомендувати чи звертати увагу наших читачів на якісь окремі статті не будемо, та й не зможемо цього зробити за браком місця. Книжку слід почитати і вивчити, як то кажуть од дошки до дошки. От тільки що дорогувати ця книжка. Але все ж її треба придбати кожному, хто хоч краплю цікавиться минулим і теперішнім буттям нашої країни. У всякому разі вона в сотню раз більше розбудить думок, як хоч би найдовші статті чи памфлети словообільного М. Хвильового.

І. Сенченко

Плужани з робітниками

Харків. Досв. с.-г. станція (Стоять: Панч, Забіла, Панів).

Валеріян Поліщук. Літературний авангард. Перспективи розвитку української культури, полеміка і теорія поезії. Видання автора. Харк. 1926.

Пішла мода на „credo“ — („вірую“) в наших поетів. Написав М. Хвильовий своє „Камо глядеши 9“ і видав окремою книжкою. Тепер В. Поліщук виступає зі своїм „Літературним авангардом“ — трохи розхристаним, але що дає тим часом уявлення про ідеологічно-мистецькі настрої автора. Книжка розпадається на два розділи: „контр-атака“ проти Ефремова, Дорошкевича, Зерова, Тичини й М. Хвильового і другого — сміливо названого „До марксістської поетики“ зі словослов'ям верлібру і деякими формально-технічними міркуваннями що до теорії його.

Усі статті, крім останніх, написано в полемічному тоні й скеровано проти літературних „назадників“ за справжню (на думку В. Поліщука) „Європу“ Лихо нам з „євро-

пейцями"! Про те з усіх теперішніх категорій цієї породи В. Поліщук чи не „найпоступовіший“. Так і дивимось на „Авангард“.

Книгочий

Кіно — журнал української кінематографії. Видає ВУФКУ. Ч. 1. Ст. 44. Ціна - 30 коп.

Перше число не можна визнати вдалим. Переобтяжили його статті на загальні теми повні „водички“. Майже жодна з них нічого конкретного не дасть своєму читачеві — аматорові кіно. Коли журнал призначено для легкого читання в фойє кіно-театрів перед початком сеансу — певні ми, що і четверта частина його не буде прочитана, коли ж він для авторів - сценаристів, діячів кіно — і ця група читачів мало що може взяти корисного

з журналу. Виняток уявляє гарна стаття В. Арнаутова про принципи дитячих фільмів (червона романтика, динамічність, класовий зміст, дотримання педагогічних принципів і ин.).

Хроніку складено неуважно, якимсь випадково, вона стара, всім відомі „новини“ повторює. Малюнків багатенько, хоча монтажі слабенькі.

Коли журнал хоче досягти своєї мети — мусить він бути живішим, рухливішим, а головне — зменшити на добру половину організаційні статті.

Обкладинка невдала — це швидко обкладинка якогось преїскуранта. Даремно і лаком покривали.

К. В.

Плужани в гостях у Харківської сільсько-господарської досвідної станції, де було влаштовано літературний виступ в робітничому клубі

На фотографії: вгорі — аудиторія плужанської літвечірки, внизу — плужани чаюють (сидять зліва: Як. Ковальчук, Ост. Вишня, Ан. Панів)

ПОЧТОВА СКРИНЬКА

ВІДПОВІДІ РЕДАКЦІЇ

Г. Мартинюкові (Коростишів). Ваші твори до друку непридатні і ось з якої причини: коли тесля будуватиме хату, це значить, що він пройшов певну науку, яка йому дає можливість використати як найкраще досягнення майстрів-попередників. З цієї причини він і будуватиме не курінь, а хату, не землянку, а ясне помешкання для клубу чи щось. У вас же навпаки. В поезії ви не беретесь до того, як „зробити сучасну хату“, а копіюєтеся біля старосвітського куріня — мрій, туманів, — матерії дуже неясної і невдячної. От візьміть і порівняйте осьнього свого вірша:

... „Сни рожеві, кришталеві снилися мені
Серце мліло і боліло, плакало в огні...
до віршів Олесевиц. Дуже подібне, хіба тільки разів у сто гірше.

Н. Солодкому (Студієць „Плуга“ Херсон).

... Він учить у ВУЗі
Зубами рве граніт наук,
Одну киди він книгу,
А ще і ще бере до рук...

І зміст є, та тільки все таки поезії дуже мало. Хвалиться гуртки наші, що вже познайомились із засобами творчості поетичної, а по віршах цього щось не видно. Гола проза. Один є образний вислів, тай той запозичений... т. Троцького.

Д. Невкрито му. (Золотоноша). Так ще раз стверджуємо: нема цільності у віршові, бо нема в ньому дрібнички — ознаки будь якої літохайності, ну і ще — коли хочете, отого, що робить вірші художніми.

... Розкажіть де треба,
Хай знають про нас.
Що ждем порятунку
..... від вас, від вас.

Нема нічого легшого як зримувати: нас-вас, треба — небо, але ви й того не доробили. На сторінках „Плужанина“ ми вже з добрий десяток разів радили авторам читати Загулову „Поетику“ або Гаєвського „Теорію поезії“. Радимо ще й вам.

ЛИСТ ДО РЕДАКЦІЇ „ПЛУЖАНИНА“

У жовтневому числі „Коммуниста“ вміщено мою статтю „Октябрь в українській поезії“, а не літературі. Я особисто дав статтю без заголовку, а потім, хоч і передавав справжню назву, та вона очевидно не дійшла до редакції. Цим пояснюється, принаймні, те, що в згадка про Гадзінського, а немає згадки про Копиленка, Панча, Яновського й усіх, що визначилися переважно в прозі. Втім це ясно із самої статті. Не побачити цього можна було тільки на вміс не.

Це для читачів „Плужанина“. Про висмикані цитати й про полемічні „прийоми“ очевидно доведеться писати де-інде.

М. Йогансен

Примітка ред.: Читачам невідомо, як автор ГАДАВ назвати свій твір. У своїй статті М. Йогансен пише здебільшого про українську ЛІТЕРАТУРУ, а не тільки про поезію, як це видно хоч би з „висмиканих“ цитат. Що до них (див. попередній № „Плужанина“), так навіщо М. Йогансен їх у своєї статті наслідок? Сама себе раба б'є, як нечисто жне. Це рештою що до „приймів“ — учимося в „академиків“, бо ж у кого більше вчитися? На шкоду тільки „академики“ нас цураються й „де-інде“ хочуть писати, а не на сторінках „Плужанина“, де завжди розумне слово молоді з охотою прочитає.

ВІД РЕДАКЦІЇ:

Слідуюче число журналу 1 (7) вийде в 2-й половині січня зі статтями, присвяченими В. Іл. Леніну

Видає: Центральний Комітет Спілки Селянських Письменників „Плуг“

Редагує: Редколегія — С. Пилипенко, Ів. Сенченко, Мих. Биковець

56191

Центральний Науч.

Учбонна Библиотечка

ЧИТАЙТЕ, ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ, ПОШИРЮЙТЕ
ПРОФЕСІЙНО-ГРОМАДСЬКИЙ І ЛІТЕРАТУРНИЙ ЖУРНАЛ-ДВОХТИЖНЕВИК

„СІЛЬСЬКО-ГОСПОДАРСЬКИЙ ПРОЛЕТАР“

Орган професійної спілки робітників землі та лісу на Україні
**КОЖНЕ ЧИСЛО ЖУРНАЛУ БАГАТО ІЛЮСТРОВАНЕ (ФОТО-
ГРАФІЇ, МАЛЮНКИ, КАРИКАТУРИ)**

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ:

Для організацій Всеробітземлісу, окремих підприємств, членів профспілки Всеробітземлісу та колективної передплати (коли звертаються, прикладаючи відповідні посвідчення, безпосередньо до контори редакції).

На 1 рік	4 крб. 20 коп.
На 6 міс.	2 крб. 10 коп.
На 3 міс.	1 крб. 05 коп.
На 1 міс.	— „ 35 коп.

Окреме число 20 коп.

Для інших передплатників та при передплаті через агентів:

На 1 рік	5 крб. 50 коп.
На 6 міс.	3 крб. — „
На 3 міс.	1 крб. 50 коп.
На 1 міс.	— „ 50 коп.

Окреме число 30 коп.

ЗА КОРДОН	На рік	4 долари
	На 6 міс.	2 долари
	На 3 міс.	1 долар

Приймаються оголошення по ціні 200 карб. за сторінку

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ: Харків, Палац Праці, кв. 83. ————— Телефон 34-34

ПРИЙМАЄТЬСЯ ПЕРЕДПЛАТА НА 1926 РІК НА ЖУРНАЛ

„РАДЯНСЬКИЙ СЕЛЯНИН“

(ВИДАНИЯ НАРОДНЬОГО КОМІСАРІЯТУ ЗЕМЕЛЬНИХ СПРАВ УКРАЇНИ)

Виходить ДВІЧІ на місяць книжками розміром 48 сторінок
з багатьма малюнками й діаграмами

З жовтня місяця в журналі заведено ЛІТЕРАТУРНИЙ ВІДДІЛ,
в якому беруть участь найкращі поети й письменники

РІЧНИМ І ПІВРІЧНИМ ПЕРЕДПЛАТНИКАМ БЕЗ УСЯКОЇ
ДОПЛАТИ НАДІСЛАНО БУДЕ

БІБЛІОТЕЧКУ, що складається з 10 книжок
з сільського господарства

ТИМ РІЧНИМ ПЕРЕДПЛАТНИКАМ, ЩО НАДІШЛЮТЬ ПЕРЕД-
ПЛАТУ ДО 1-го ГРУДНЯ 1925 р., ТЕЖ БЕЗ ВСЯКОЇ ДОПЛАТИ
НАДІСЛАНО БУДЕ:

НАСІННЯ: кукурудзи, дині, помідор

КОШТУЄ ЖУРНАЛ:

На рік — 4 карб., на півроку — 2 карб., на 3 міс. — 1 карб. 20 коп.

Гроші слати переказами на таку адресу: Харків, Наркомзем,
вул. К. Лібкнехта, 82, Видавництво „РАДЯНСЬКИЙ СЕЛЯНИН“

Ціна 30 коп.

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ! — ЖУРНАЛ — ЧИТАЙТЕ!

„ПЛУЖАНИН“

2-й РІК ВИДАННЯ

Популярний літературний орган
СПІЛКИ СЕЛЯНСЬКИХ ПИСЬМЕННИКІВ „ПЛУГ“

Видає в Харкові Центральний Комітет „ПЛУГА“

За редакцією С. ПИЛИПЕНКА, Ів. СЕНЧЕНКА, Мих. БИКОВЦЯ

Журнал виходить щомісяця окремими книжками в 2—3 друк. арк. (32—48 стор.) в фотографіях письменників, літературних подій і т. п.

Кожному початкуючому письменникові, сількорові, навчителеві мови, літератури, сельбуду, хаті-читальні, школі трудовій, професійній, педтехнікуму, ІНО, клубу, літгурткові

журнал „ПЛУЖАНИН“ принесе допомогу, дасть нову, повну інформацію про літературно-мистецьке життя України, СРСР, закордону, навчить краще писати художні твори, розповість про **Спілку Селянських Письменників „Плуг“**

Програм журналу: організація літруху, теорія й літтехніка. художній розділ, літ-дискусія, наш побут, хроніка, критика й бібліографія, весела сторінка, постова скринька.

ЖУРНАЛ РЕКОМЕНДОВАНО Наукпедкомом Головоцвиху Н. К. О. для вчителів і учнів старших груп трудової школи.

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ НА 1926 РІК:

На 6 міс.—6 кн.	1 карб. 70 к.
„ 3 „ 3 „	90 „
„ 1 „ 1 „	30 „

Комплект за 1925 р.— 6 кн. . 1—50 к.

Окреме число (з перес.) . . . — 30 „

Журнал можна набувати в уповноважених редакції, по філіях спілки „Плуг“, по літгуртках, в редакціях газет, в книгарнях Державного Видавництва України.

Передплату надсилати поштовими переказами (невеликі суми можна дрібними поштовими марками).

Адреса: Харків, Пушкінська вул. Ч. 24, редакція журналу „Плужанин“

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ НА 1926 РІК

ЛІТЕРАТУРНО-НАУКОВИЙ ТА ПОЛІТИЧНО-ГРОМАДСЬКИЙ ЖУРНАЛ

„ЗОРЯ“

„ЗОРЯ“ виходить регулярно кожного місяця книжками по два друкованих аркуша.
має своїх співробітників та кореспондентів по всіх важніших містах України, а також за кордоном (Львів, Нью-Йорк, Вініпег)

Окремі числа „Зорі“ за 1925 рік можна купити в книгарнях „Книгоспілки“ (Київ—Харків) і книгарні „Рух“ (Харків)

ПЕРЕДПЛАТА НА РІК — 2 КАРБ.

Предплату слати на адресу: Катеринослав, к-ра редакції „ЗОРЯ“